

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง
อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

นิภาไธ สวัสดิ์ฉัตรภูมิ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปีการศึกษา 2564

**GUIDELINES FOR ECOTOURISM MANAGEMENT OF BAAN CHAI
TALAY KALONG COMMUNITY, MUEANG SAMUT SAKHON
DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE**

NIPALAI SAWASCHATAPUME

**A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Tourism Management**

Faculty of Tourism and Hospitality,

Dhurakij Pundit University

Academic Year 2021

หัวข้อสารนิพนธ์	แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเล กาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
ชื่อผู้เขียน	นิภาไล สวาสดิ์นัฏฐิณี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ณัฐกฤตย์ เอศวรณัง
สาขาวิชา	การจัดการการท่องเที่ยว
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง จำนวน 22 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง 1 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ 3 คน ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ 3 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 13 คน ได้แก่ ประชาชนในชุมชน 5 คน และนักท่องเที่ยว 8 คน แล้วนำเสนอผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ด้านพื้นที่ มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ ด้านการจัดการ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมผ่านการประชุมของหมู่บ้าน แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนฯ ด้านพื้นที่ ควรจัดระบบขนส่งสาธารณะ และเพิ่มความสะดวกของระบบนิเวศ ด้านการจัดการ ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น และศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และพัฒนาบุคลากรที่สามารถให้ความรู้ในการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน และประเมินผลการดำเนินงาน

Thematic Paper Title	GUIDELINES FOR ECOTOURISM MANAGEMENT OF BAAN CHAI TALAY KALONG COMMUNITY, MUEANG SAMUT SAKHON DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE
Author	Nipalai Sawaschatapume
Advisor	Dr. Nuttakrit Eakwannang
Department	Tourism Management
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objectives of the research titled the “Guidelines for Ecotourism Management of Baan Chai Talay Kalong Community, Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province” were (1) to study the components of ecotourism of Baan Chai Talay Kalong Community, and (2) to investigate the ecotourism management guidelines for the community. The research employed qualitative research principles by collecting relevant research studies, participatory and non-participatory observations, and structured in-depth interviews of 22 people involved in the ecotourism management of Baan Chai Talay Kalong Community. Of the 22 informants, nine of them were selected purposively: one person from Kalong Subdistrict Administrative Organization, one person who held the Kamnan position, one village headman, three formal community leaders, and three informal community leaders. The other 13 informants were randomly selected: five people in the community and eight tourists. The results were presented by using descriptive analysis.

The results of the research revealed that the dimension of area was related to the ecosystem. In the dimension of management, environment and facilities were managed, but it was not efficient. As for the dimension of activities and processes, it was found that there were tourism activities conducive to learning among tourists. As far as the dimension of public participation was concerned, there was an opportunity for people in the community to participate

through village meetings. Appropriate guidelines for the community ecotourism management were suggested as follows. In the dimension of area, the public transport system should be provided and the ecosystem should be enriched. As for the dimension of management, more facilities should be developed and a study should be conducted on the capacity of the area to handle tourism activities. In the dimension of activities and processes, a variety of activities should be organized and personnel to provide knowledge to create environmental awareness should be developed. As for the dimension of public participation, people in the community should be allowed to get involved in decision making, planning, and performance evaluating.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเล
กาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยการถ่ายทอดความรู้
และประสบการณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษา คร.ณัฐกฤษฏี เอกวรรณัง ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นและ
คำปรึกษาต่าง ๆ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของสารนิพนธ์เล่มนี้ รวมถึงคณะกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ทรงสุนทรวงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. อัสวิน
แสงพิบูล ที่ให้ความรู้ คำแนะนำในการแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง กำนันตำบลกาหลง
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชน
ในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง และนักท่องเที่ยว ที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์เพื่อนำ
ข้อมูลมาทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ในสาขาวิชาการจัดการการ
ท่องเที่ยว ตลอดจนเพื่อนร่วมงาน และผู้ที่คอยอนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ คอยให้กำลังใจและให้
การสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

นิภาไล สวาสดีฉัตรภูมิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญตาราง.....	๑๑
สารบัญภาพ.....	๑๒
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	21
2.3 บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร.....	25
2.4 ข้อมูลทั่วไปของตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	32
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	50
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	52
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง 32 อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	56
4.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง 3.2 อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	77
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา.....	81
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	94
ก. แบบสัมภาษณ์.....	95
ข. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....	98
ประวัติผู้เขียน.....	100

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนประชากรในตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร..	34
2.2 จำนวนประชากร ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทอาชีพ ปี 2564.....	42
2.3 รายได้เฉลี่ย ปี 2564 ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเขตการปกครอง ส่วนท้องถิ่น.....	43
3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	53

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลงอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	5
2.1 แผนที่จังหวัดสมุทรสาคร.....	26
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51
4.1 จุดเช็คอินสะพานปลากาหลง.....	57
4.2 บริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลกาหลง.....	58
4.3 สัตว์ทะเลที่พบบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลกาหลง.....	59
4.4 บรรยากาศยามเย็นบริเวณสะพานปลากาหลง.....	60
4.5 สะพานสายรุ้ง.....	60
4.6 ห้องน้ำที่เปิดให้บริการบริเวณศาลเจ้ากิมทัง.....	64
4.7 ที่จอดรถบริเวณศาลเจ้ากิมทัง และวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง).....	65
4.8 ถึงขยะที่วางตามจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว.....	66
4.9 ป้ายบอกทาง.....	67
4.10 ป้ายรณรงค์ให้ช่วยเก็บขยะ และห้ามจับสัตว์น้ำ.....	69
4.11 ป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	70
4.12 รถมอเตอร์ไซด์ในตำบลกาหลง.....	73
4.13 ป้ายในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน.....	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูง มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่มีค่าต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความหลากหลายทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน การสร้างอาชีพ การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ตามมา แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วย ทำให้เกิดปัญหาจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาด้านมลภาวะ ค่าครองชีพสูงขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างสมดุล และมีการทำลายสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

ในปี 2564 ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยภาพรวมสร้างรายได้ 241,350 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งสิ้น 73,036,570 คน แยกเป็นผู้เยี่ยมชมคนไทย จำนวน 71,882,281 คน ผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติ จำนวน 1,154,289 คน ถือว่าลดลงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีรายได้ 2,727,903.84 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งสิ้น 307,141,990 คน แยกเป็นผู้เยี่ยมชมคนไทย จำนวน 229,748,960 คน ผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติ จำนวน 77,393,030 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวก็ยังถือได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญให้กับประเทศไทย จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลายจังหวัด อาทิ เมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร มีสถานที่ประวัติศาสตร์ แหล่งความรู้ แหล่งวัฒนธรรม สถานบันเทิง และแหล่งอาหารมากมายหลากชนิด จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดทางภาคเหนือที่เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมของล้านนา จังหวัดภูเก็ต สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมในภาคใต้ เป็นทั้งแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งอาหารและแหล่งช้อปปิ้ง และยังเป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเลที่โด่งดังไปทั่วโลกอีกด้วย จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดทางภาคตะวันตกก็มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ส่วนจังหวัดทางภาคตะวันออก อย่างจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง ก็มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

หลายแห่ง สามารถเดินทางสะดวก นอกจากนี้ จังหวัดปริมณฑล อย่างจังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ต่างก็มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางท่องเที่ยวไปกลับได้ภายในหนึ่งวัน

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีคำขวัญประจำจังหวัด คือ “เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตร เขตประวัติศาสตร์” มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับสูง อุดมด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวที่ครบครัน การเดินทางสะดวกและรวดเร็ว ใช้ระยะเวลาเพียง 1 - 2 ชั่วโมงเท่านั้นจากกรุงเทพมหานคร ทั้งทางรถยนต์โดยสารประจำทาง และรถไฟ โดยในปี 2564 มีนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัด จำนวน 134,414 คน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 142.27 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 134,223 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 191 คน ส่วนใหญ่ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ จะเดินทางเข้ามาเที่ยวในวันเดียวโดยไม่ค้างคืนมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรม โดยมีจำนวนผู้พักแรมในจังหวัด เพียง 51,551 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาครนั้นมีจำนวนมาก ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิ ศาลพันท้ายนรสิงห์ ตลาดมหาชัย ท่าฉลอม วัดหลักสี่ราษฎร์โมสร วัดโกรกกราก วัดท่าไม้ พื้นที่ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวมหาชัย หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อดีสะพานแดง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อย่างเช่น 15 หมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 3 เส้นทางหลัก ท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และวิถีชีวิต, ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาทิ ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองสมุทรสาคร ชุมชนบ้านดอนไก่อดี ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกระทุ่มแบน ชุมชนบ้านคลองแค ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว ฯลฯ

เมื่อชุมชนท้องถิ่นเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่ และเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง จึงต้องเข้าใจในกระบวนการ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการปลูกจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม

ท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ที่ประกอบด้วยหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านกาหลงบน หมู่ที่ 2 บ้านกลาง หมู่ที่ 3 บ้านล่าง หมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง หมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง หมู่ที่ 6 บ้านท้องคุ้ง หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง และหมู่ที่ 8 บ้านบน ซึ่งในพื้นที่ของตำบลกาหลง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ถือเป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น วัดกาหลง วัดนาขวาง วัดแก้วมงคล สะพานไม้สายรุ้ง สะพานปลากาหลง พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน นาเกลือตากุ้ง ซึ่งมีความเหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานราชการในพื้นที่ รวมถึงผู้นำในชุมชนด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพื้นที่ของชุมชนจะมีศักยภาพระดับหนึ่งต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน แต่การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ดังกล่าวยังมีน้อย และยังไม่เป็นที่รู้จัก ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ขาดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนองค์กร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มุ่งที่จะศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมกับการรณรงค์ให้ชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงนักท่องเที่ยว ได้ตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรที่มีเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยเน้นศึกษาประเด็นด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยทำการศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1. พื้นที่
2. การจัดการ
3. กิจกรรมและกระบวนการ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน

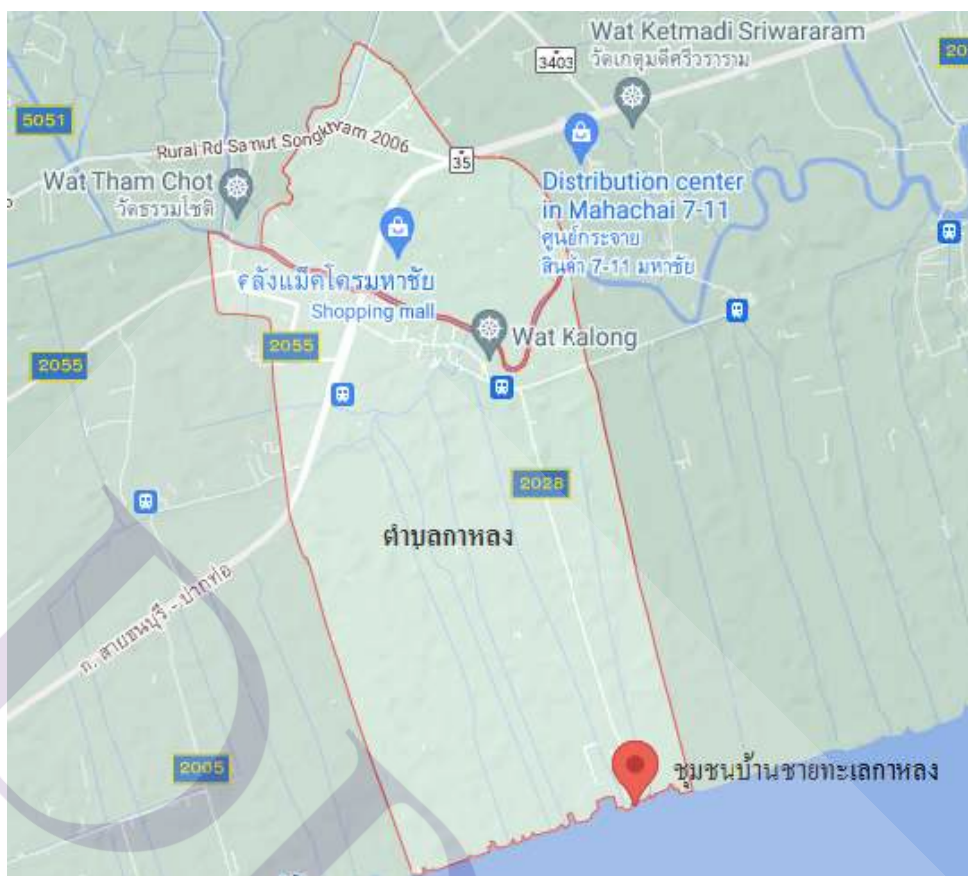
และทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนดังกล่าวนี้

1.3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชนในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา คือ พื้นที่ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: ดัดแปลงจาก <https://www.google.co.th/maps>

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบถึงข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงในด้านต่าง ๆ และสามารถนำข้อมูลดังกล่าว ไปจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

1.4.2 ได้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ตลอดจนผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4.3 เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.4.4 ชุมชนในพื้นที่อื่น สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาและเพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนนั้น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ของชุมชน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Management) หมายถึง การจัดการด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อความเหมาะสมของพื้นที่ รวมถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง

ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถดำเนินงานกิจกรรมใด ๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ (Formal Leader) หมายถึง ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนและระบุเป็นลายลักษณ์อักษร การดำรงตำแหน่งได้ต้องมีการคัดเลือกหรือการเลือกตั้ง โดยมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในตำแหน่งอย่างครบถ้วน สำหรับผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ มีหลายตำแหน่งที่สำคัญ ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล รองนายกองจัดการบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองจัดการบริหารส่วนตำบล สมาชิกกองจัดการบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านที่มาจากแต่งตั้งของผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนหรือผู้นำ อช. และผู้นำสตรีอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Leader) หมายถึง ผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการมีสัมพันธภาพกับประชาชนในชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนทำให้ประชาชนให้ความไว้วางใจในการนำความคิดและการกระทำ เช่น ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้มีความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ข้าราชการบำนาญ ซึ่งอยู่อาศัยในชุมชนและผู้มีฐานะดี เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.3 บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร
- 2.4 ข้อมูลทั่วไปของตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2565) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น หรือเพื่อหาความรู้ องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางโดยระยะทางมากกว่า 40 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางจากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง ซึ่งมักหมายถึงเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

ฉลอมศรี พิมลสมพงษ์ (2546) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้

รัฐชญา มณีเนตร (2552) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่น การเดินทางไปพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

Lumsdon (1999) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ติดต่อและสัมพันธ์กับกิจกรรมของบุคคล โดยสามารถเกิดขึ้นจากการที่เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและการติดต่อธุรกิจ ซึ่งเอาเหตุผลกระบวนการแลกเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเดินทางและการท่องเที่ยว

ดังนั้น การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากสภาพแวดล้อมปกติ เช่น บ้าน ที่ทำงาน ไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจและพึงพอใจ เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่มีใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

2.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นศัพท์บัญญัติที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นำมาใช้อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2541 โดยให้มีความหมายตรงกับคำว่า Ecotourism ในภาษาอังกฤษ ศัพท์บัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบจากราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติศัพท์แล้ว

Ecotourism เป็นคำที่เกิดใหม่ในวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยนำคำ 2 คำมารวมกันได้แก่ Eco และ Tourism คำว่า eco แปลตามรูปศัพท์ว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัย ส่วน Tourism แปลว่า การท่องเที่ยว Ecotourism จึงแปลว่า การท่องเที่ยวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หมายความว่า การท่องเที่ยว ที่เน้นในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์

ส่วนคำว่า นิเวศ ซึ่งเป็นคำภาษาสันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย ก็แปลว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัยเช่นกัน ฉะนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นศัพท์บัญญัติที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษอย่างเหมาะสม

นอกจากคำว่า Ecotourism แล้ว ยังมีคำอื่น ๆ ที่มีความหมายใกล้เคียง หรือเกี่ยวข้องกันอีกหลายคำ ได้แก่ Green tourism แปลว่า การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติ โดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ Biotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และ Agrotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผล ไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

Dr. Ralph Buckley ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่อาศัยผลิตผลทางธรรมชาติ การจัดการที่ยั่งยืน และองค์ประกอบทางการศึกษา ซึ่งมีส่วนก่อให้เกิดการอนุรักษ์ (Buckley, Ralph 1995: p. 3)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) เสนอแนวคิดในเอกสารเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2545 ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง

- การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ
- มีการให้ความรู้และการสื่อความหมาย
- เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเล็ก
- ลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติ
- ก่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น
- กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศในขณะเดียวกัน ก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม ภายใต้หลักการ “คนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษานั้น” (องค์การการท่องเที่ยวโลก, 2545 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, ม.ป.ป. : 43)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งธรรมชาติ โดยมี การคำนึงถึงธรรมชาติไม่ให้เกิดผลกระทบเสียหาย มีการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเกิดประโยชน์

แก่คนในท้องถิ่น เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน มีการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-system) อาจมีบางแห่งที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้ (Nature-based Tourism) โดยเฉพาะแม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวด้วย อาจเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ธรรมชาตินั้นอาจรวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ด้วย

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งมีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsibly Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จึงเป็นการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีบทบาทในมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว

อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

2.1.4 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) การเดินเส้นทางธรรมชาติ

เส้นทางธรรมชาติ (Nature Trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้ หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวหลงทาง หรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณ ไม้ หรือได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุตามเส้นทางเดิน จะมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งมีป้ายแนะนำชื่อพรรณไม้ต่าง ๆ และสิ่งให้นักท่องเที่ยวควรทราบในสถานที่นั้น มีการทำเส้นทางให้เดินได้อย่างสะดวกสบายพอสมควร และไม่เกิดอันตราย

2) การส่องสัตว์/ดูนก

เป็นการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่าง ๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกล การส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพ บริเวณพื้นที่ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด และอุทยานนกน้ำ รวมทั้งสถานที่บางแห่งซึ่งมีนกย้ายถิ่นตามฤดูกาลบินมาเกาะอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

3) การสำรวจถ้ำ/น้ำตก

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้ำเป็นลักษณะภูมิประเทศ ที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดตามบริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเล ภายในถ้ำมักมีหินงอกหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่อาจมีความยาวหลายร้อยเมตรภายในถ้ำก็ได้ และเป็นจุด ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการ เข้าไปสำรวจ หรือดูความงดงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ

4) การปีนเขา/ไต่เขา

เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว ที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่ โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ไต่เขาต้องอาศัยประสบการณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังต้องมีเครื่องมือ และอุปกรณ์ช่วย ปัจจุบัน

กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้ มีทำกันบ้างตามหน้าผาชันบริเวณชายฝั่งทะเลบางแห่ง ในภาคใต้ของประเทศ

5) การล่องแก่ง

ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยวมากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นพื้นน้ำ กั้นขวางทางเป็นตอน ๆ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ที่เรียกว่า การล่องแก่ง (White Water Rafting) โดยนักท่องเที่ยวนั่งในเรือยางขนาดเล็กหรือบนแพไม้ไผ่ ล่องไปตามลำน้ำที่น้ำไหลเชี่ยวกราก และพยายามหลบหลีกโขดหินต่าง ๆ ที่กั้นขวางอยู่ในลำน้ำ

6) การนั่งเรือ/แพชมภูมิประเทศ

เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบาย ๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูวิถีความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ การนั่งเรือชมภูมิประเทศยังครอบคลุมไปถึงการท่องเที่ยว ในบริเวณอ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ และในท้องทะเลด้วย

7) การพายเรือแคนู/เรือคายัค

เรือแคนู (Canoe) และเรือคายัค (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็ก นั่งได้ 1 - 3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่น้ำหนักเบา ไม่ลมน้ำได้ง่าย และพายได้คล่องตัว คำว่า แคนู เป็นชื่อเรือพายที่ถูกค้นพบในประเทศเนเธอร์แลนด์ ส่วนคายัคเป็นชื่อเรือพายของชาวเอสกีโมในทวีปอเมริกาเหนือ การพายเรือแคนู และเรือคายัค เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ มีทั้งการล่องแก่งในลำน้ำ และการพายเรือชมทัศนียภาพตามชายฝั่งทะเล

8) การขี่ม้า/นั่งช้าง

การขี่ม้า หรือนั่งช้าง เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว ที่สร้างความ สนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่า อันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ชนิดนี้

9) การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ

การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ ให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในวัยหนุ่มวัยสาว ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขับขี่ได้คล่องแคล่ว

และเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

10) การกางเต็นท์นอนพักแรม

การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกัน ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนกลางคืน อาจมีกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การส่องสัตว์ การสังสรรค์รอบกองไฟหรือการเล่นแคมป์ไฟ (Campfire) การดูดาว

11) การดำน้ำในทะเล

การดำน้ำในทะเล เพื่อดูปะการัง พืชน้ำ และปลาสวยงามใต้น้ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ "การดำน้ำในน้ำตื้น" ใช้เครื่องมือช่วยการหายใจ ที่เรียกว่า ท่อหายใจ (Snorkel) เพื่อให้ผู้ดำน้ำสามารถดำน้ำได้ในระดับผิวน้ำ ที่ลึกไม่เกินความยาวของท่อหายใจ และ "การดำน้ำในน้ำลึก" อาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็ก ผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำ เป็นวิธีการดำน้ำ ที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Scuba Diving

2.1.5 นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เมื่อ พ.ศ. 2538 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถาบันดังกล่าวได้ทำรายงานชิ้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เสนอไว้ในรายงานมีดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

1. ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวน หรือพื้นตัวได้ยาก
2. ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบ และกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม

3. ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

4. ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5. ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

6. นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึง และเพียงพอ

7. สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้ง และแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันในทุกระดับ

2.1.6 กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้เสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เป็นแนวทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นำไปพิจารณาดำเนินการด้วยเช่นกัน โดยแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

1. กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

- การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุด หรือตลอดไป

- ทรัพยากรการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหามลพิษ

- เจ้าของพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่าง ๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษา สภาพ ไม่ทำลาย หรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. กลยุทธ์ด้านการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว มีวิธีการที่สำคัญคือ

มีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ และทางสังคม โดยการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน และการบริการท่องเที่ยวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการ ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่ง ท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหาร และเครื่องดื่ม

3. กลยุทธ์ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

- เป็นสื่อกลางทางการศึกษา และการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ การศึกษาเพิ่มเติมในภายหลังด้วย

- ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และได้มีส่วนร่วมใน กระบวนการเรียนรู้นั้น ๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการ ปฏิบัติงานจริง ทัศนศึกษา การเล่นเกม บทบาทสมมติ การอภิปราย

4. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญคือ

- ให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแล และ ควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

- ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับ ชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขาย ต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

5. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

- จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับปริมาณ นักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับ ผลกระทบได้ง่าย หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป

- มุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

- ให้มีการจัดบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ โดยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน มีวิธีการที่สำคัญ คือ

รัฐบาลกลาง และหน่วยงานของรัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนอย่างแข็งขัน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น

2.1.7 ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกและควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวถึงว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว นั้น มีอยู่ 5 การกิจหลัก ดังนี้

1. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณชนได้รับรู้และทราบให้มากที่สุด

2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการสำรวจหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

3. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4. การบริหารแหล่งท่องเที่ยว เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

5. การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการวางระบบในการดูแลรักษา ระบบความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

อารีย์ นัยพินิจ และฐิรชญา มณีเนตร (2551) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านการวางแผน ด้านการจัดการ

ผู้รับผิดชอบ การควบคุม การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผล และรายงานผล เกี่ยวข้องกับ
 ทางการท่องเที่ยว

2.1.8 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็น
 เอกลักษณะเฉพาะถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเข้าไป
 เกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่
 เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการ
 สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา
 ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว,
 ม.ป.ป. : 43)

วิมล จิโรพันธุ์ และคณะ (2548) กล่าวถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อ
 บริการให้แก่นักท่องเที่ยวได้เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่ง
 ท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีคุณภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มี
 ส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องดำเนินการวางแผนปฏิบัติ เพื่อการ
 ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนา
 กฎระเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่าง
 เสมอภาคกัน

2. การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชน
 ในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม/ดูงาน
 ให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

3. การกำจัดของเสีย จะต้องมียุทธศาสตร์กำจัดขยะและปฏิภูล ถือหลักใช้ซ้ำ และ
 เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Reuse/Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขา อาจใช้ระบบ
 การทำแก๊สชีวภาพ (Biogas)

4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และ
 มรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่าง ๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้าง
 ย่อมสะท้อนอดีตกาลที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน
 โบราณได้

5. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการ ตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาบริการคิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล

6. การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัย มีระบบการสื่อความหมายที่ดี รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมายควรออกแบบใช้ได้ทนทาน

7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุดและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหน หากความสมดุลระหว่างความสามารถรองรับของพื้นที่ความต้องการของนักท่องเที่ยวและการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย

9. การจัดการ การบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 9000/ISO 14000/ISO 18000 ด้วย

10. การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสดลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานกระแสดลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุด

11. การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดี เพียงพอต่อการใช้

12. การออกแบบสิ่งก่อสร้าง สิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไป อนึ่ง การก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกของคนพิการด้วย

2.1.9 หลักเกณฑ์ในการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบของการปลูกจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และจัดให้มีการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะประกอบไปด้วยข้อกำหนดต่าง ๆ ตามที่กองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับสมาคมไทยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยกำหนดขึ้น แหล่งใดไม่สามารถจัดการให้ได้ครบตามเกณฑ์กำหนดก็สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนี้ (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ, 2554)

1. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งป้ายแสดงชื่อหรือที่มา เป็นการประหยัดบุคลากรเป็นอย่างดี
2. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับ รวมตลอดเส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ซึ่งเป็นระยะทางเริ่มตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
3. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ ภายในศูนย์มีการบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม มีลักษณะของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และมีความปลอดภัย
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
5. มีการบริหารจัดการพื้นที่และบริการ ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
6. มีมัลติเทสท์ท้องถิ่นที่มีความรอบรู้
7. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
8. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบ เพื่อสื่อความหมายในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
9. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรม จะต้องเป็นที่พักแรมที่ได้มาตรฐานและรักษาสีสิ่งแวดล้อม
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการ เพื่อพัฒนาให้ก้าวสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. มีแผนพัฒนาพื้นที่ นโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะปฏิภูม การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่าง ๆ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีการพัฒนาให้มีความยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

รชพร จันทร์สว่าง (2546) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน พื้นฐานที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและการกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

พจนานุกรม (2546) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของชุมชน สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการทรัพยากร กำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมอย่างครอบคลุมในทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.2.2 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2554) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน คือ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึงพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 - ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน
 - ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
 - มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
 - ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยง

การท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยรวมได้

- มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้

- ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจในวิถี

ชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างได้

- มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งชาวบ้านเอง

และผู้มาเยือน

2.2.3 หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2554) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

ดร.ชนิ เอมพันธ์ (2550) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ดังนี้

1. ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชน และทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่ใกล้เคียง

2. ต้องมีความยั่งยืนทั้งทรัพยากรท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว

3. ประชาชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินติดตามผล

4. เป็นการนำรายได้หรือประโยชน์อื่น ๆ มาสู่ชุมชน และเกิดการกระจายรายได้ดังกล่าวอย่างเป็นธรรม

5. ต้องเป็นการให้ประสบการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ทั้งยังก่อให้เกิดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวที่ดี และทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจในชุมชนท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นดูแลจัดการ

2.2.4 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกชั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามสิทธิและหน้าที่ของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล และร่วมรับผิดชอบหรือร่วมใช้ผลประโยชน์จากการดำเนินงานนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการร่วมกันของประชาชน โดยให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชน

2.2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2550) ได้กล่าวถึง ปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ชุมชนต้องมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านพื้นที่ และสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และสามารถเข้าถึง (Access) หรือได้รับความเห็นชอบให้เข้าไปดำเนินการจัดบริการท่องเที่ยวได้

2. ต้องมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่แล้วในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียง หรือมีโอกาสที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน

3. ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดการระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน เป็นต้น

2.2.6 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen and Uphoff (1981) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า สมาชิกของชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

อลิน รพีพัฒน์ (2547) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนา

2. การวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา

3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ 1. รับฟังความคิดเห็นของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน แล้วจึงวิเคราะห์ปัญหา 2. วางแผนร่วมกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3. การกำหนดกิจกรรม มีเป้าหมายเดียวกันในการร่วมกันแก้ไขปัญหา 4. การดำเนินกิจกรรม ปฏิบัติ

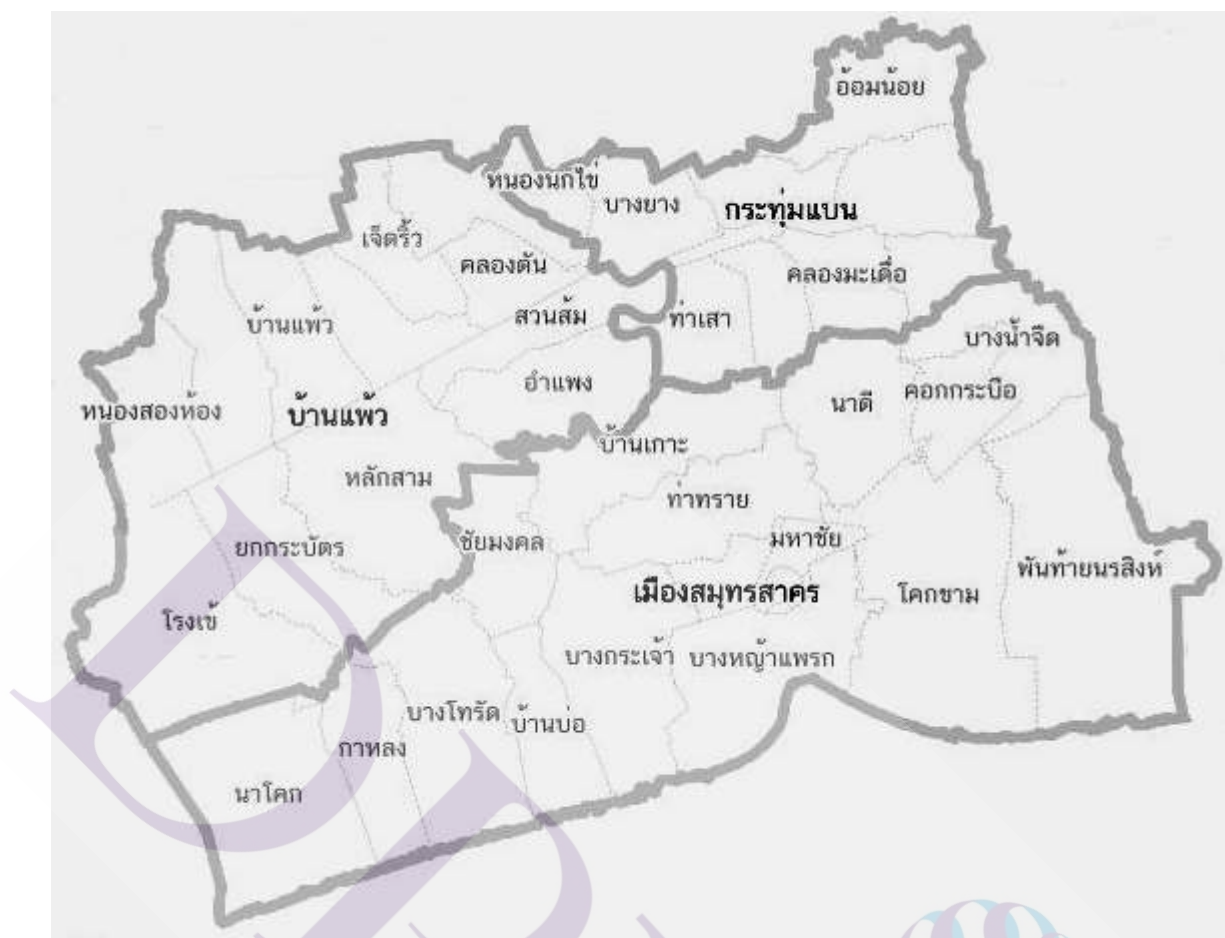
ตามแนวทางที่ร่วมกันคิดให้ไปในแนวทางเดียวกัน 5. หลังจากปฏิบัติแล้วนำสิ่งที่ได้หรือปัญหาที่เกิดขึ้นมาพูดคุยกัน และประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่มีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

2.3 บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดปริมณฑลชายทะเล ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนและปากอ่าวไทย อยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 35 (ถนนพระราม 2) ประมาณ 30 กิโลเมตร มีพื้นที่ 872.347 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 545,216 ไร่ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร, 2561) สามารถเดินทางได้สะดวกทั้งทางบก ทางเรือ และทางรถไฟ เป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจที่มีศักยภาพทั้งทางด้านการอุตสาหกรรม การประมง และการเกษตรกรรม เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยเฉพาะสัตว์น้ำทะเล จึงมีการประกอบอาชีพด้านการประมงอย่างกว้างขวาง สามารถจับสัตว์น้ำได้เป็นปริมาณที่มากที่สุดของประเทศ อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีนาเกลือมากที่สุดด้วย

ในด้านประวัติศาสตร์ สมุทรสาครเป็นเมืองที่มีบันทึกไว้ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา เมื่อคราวพระเจ้าเสือเสด็จประพาสชลมารค จึงกำเนิดเป็นเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ผู้ซื่อสัตย์จงรักภักดี และรักษาระเบียบวินัยยิ่งชีวิต เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่สำคัญของเมืองในปัจจุบัน

จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกะทู้แม่แบน และอำเภอบ้านแพ้ว

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: ดัดแปลงจาก <https://map.longdo.com>

จังหวัดสมุทรสาครมีกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เช่น เที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ป้อมวิเชียรโชฎก เลือกซื้ออาหารทะเลนานาชนิด ที่ทั้งสดและใหม่และซื้อหาได้ในราคาประหยัดที่ตลาดสดมหาชัย มีขายอาหารทะเล ทั้งแบบสดและผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป เช่น หมึกบด หมึกสามรส กุ้งเผา หอยเผา เป็นต้น อีกกิจกรรมหนึ่งที่เป็นที่นิยม คือ การล่องเรือเที่ยวในคลองสายต่าง ๆ หลายเส้นทาง โดยมีโครงข่ายแม่น้ำลำคลองเชื่อมโยงถึงกันกระจายอยู่ทั่วพื้นที่กว่า 170 สาย ทั้งที่เป็นคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้น เพื่อนำน้ำจืดมาใช้ในการเพาะปลูกและการชลประทาน ช่วยในการระบายน้ำและใช้ในการคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมชมสวนผัก สวนผลไม้ และสวนดอกไม้ ชมการทำน้ำตาลมะพร้าว เรียนรู้การทำเครื่องถ้วยเบญจรงค์ พักโฮมสเตย์ เป็นต้น

ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีร้านขายของที่ระลึกที่มีสินค้าของฝากประจำจังหวัดให้เลือกซื้อตามความชอบ ที่ไม่น่าพลาดคือสินค้า OTOP ซึ่งมีทั้งงานศิลปหัตถกรรมประจำท้องถิ่น และผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาแปรรูปได้อย่างน่าสนใจ ในส่วนของที่พักมีโรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่ง โดยเฉพาะตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ในอำเภอกระทุ่มแบนมีที่พักแบบโฮมสเตย์คือโฮมสเตย์หมู่บ้านเครื่องเบญจรงค์บ้านกลาง ดำเนินการโดยชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การทำเครื่องถ้วยเบญจรงค์อันเป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก พร้อมมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกหัดลงลายเบญจรงค์ด้วยตนเอง และกิจกรรมอื่น ๆ อีกทั้งยังมีบริการอาหาร และนำเที่ยวอีกด้วย

สถานที่ท่องเที่ยว

อำเภอเมืองสมุทรสาคร

1) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งประชาชนเคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวประมงในจังหวัด

2) ป้อมวิเชียรโชฎก ตั้งอยู่ตำบลมหาชัย ใกล้กับตลาดมหาชัย สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2371 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากในสมัยนั้น ได้เกิดกรณีพิพาทกับญวนเรื่องเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์ รัชกาลที่ 3 ทรงเกรงว่าญวนจะยกกำลังมารุกรานไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระยาโชฎิกกราชเศรษฐี (ทองจีน) เป็นแม่กองสร้างป้อมเพื่อรักษาปากน้ำท่าจีนที่เมืองสมุทรสาคร และพระราชทานนามว่า “ป้อมวิเชียรโชฎก” ลักษณะของป้อมก่อด้วยอิฐถือปูน ไม่มีป้อมยามแต่มีหอรบ ตามช่องของกำแพงมีปืนใหญ่ไว้สำหรับป้องกันข้าศึกที่มาทางปากน้ำ

3) ตลาดมหาชัย (ท่าเรือเทศบาล) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน เป็นแหล่งขายอาหารทะเลสด-แห้ง และศูนย์กลางการค้าการคมนาคม

4) วัดโกรกกราก ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร เป็นวัดเก่าแก่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นสมัยใด เดิมบริเวณนี้เป็นชุมชนชาวจีน เรียกว่า “ก๊กก๊ก” ต่อมาเพื่อนไปตามลำเนียงไทยว่า “โกรกกราก” หลวงพ่อปู่วัดโกรกกราก เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยเนื้อศิลาแลง ศิลปะสมัยสุโขทัยตอนปลาย มีตำนานเล่าต่อกันมาชาวบ้านได้อัญเชิญพระลงเรือล่องมาตามแม่น้ำจนท้ายที่สุดมีเหตุให้ต้องอัญเชิญขึ้นเป็นพระประธานในอุโบสถที่วัดโกรกกรากจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเล่าต่อ ๆ กันมาว่า สมัยหนึ่งเกิดโรคระบาดทั่วทั้งตำบล ผู้นำชุมชนจึงมาบนบานว่า ถ้าหายจากโรคตายน่าแวนตามาถวาย ปรากฏว่าโรคตายน่าหายไปจนหมดสิ้น จึงได้นำแวนตามาถวาย จนเป็นที่เคารพบูชาของชาวสมุทรสาครจนถึงปัจจุบัน

5) อุทยานประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ตั้งอยู่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ สถานที่ซึ่งเคยเกิด เหตุการณ์หัวเรือพระที่นั่งของพระเจ้าเสือหัก สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ จงรักภักดีแก่พันท้ายนรสิงห์

6) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 2 ตั้งอยู่ตำบลบางหญ้า แพรก บริเวณปากแม่น้ำท่าจีนฝั่งขวา อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าชายเลนปากอ่าวมหาชัย ฝั่งตะวันตก เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า และวิจัยด้านธรรมชาติวิทยาของระบบนิเวศป่าชายเลนและ ปากแม่น้ำท่าจีน

7) วัดโคกขาม วัดเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ริมคลองโคกขาม ตำบล โคกขาม ภายในบริเวณวัดมีอุโบสถมหาอุดม์ พระอุโบสถหลังเก่ามีใบเสมาหินทรายแดงรอบ ๆ ด้านหน้ามีพระเจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาที่ได้รับการบูรณะซ่อมแซม อุโบสถมหาอุดม์ มีลวดลายการแกะสลักไม้ที่หน้าบันงดงาม และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินขัด องค์ที่ 4 (พระพุทธรูปหินขัดอีก 3 องค์ ตั้งอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, วัดพระสิงห์ จังหวัด เชียงใหม่ และหอพระสิงห์ จังหวัดนครศรีธรรมราช) พระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองของเมือง สมุทรสาคร ที่มีพุทธลักษณะงดงาม นอกจากนี้ ยังมีศาลพันท้ายนรสิงห์ซึ่งเป็นศาลเพียงตาเดิมและ เป็นที่เก็บโบราณวัตถุที่เล่ากันว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องของพันท้ายนรสิงห์ เช่น ชิ้นส่วนของเรือพระที่นั่ง เอกชัยและนุชบก เป็นต้น

8) วัดใหญ่จอมปราสาท ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าจีน เป็นวัดเก่าแก่อายุมากกว่า 400 ปี สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับ พระราชทานนามว่า “วัดใหญ่สาครบุรี” รวมทั้งได้พระราชทานพระไตรปิฎก และยกฐานะเป็น พระอารามหลวง ภายในวัดมีโบราณสถานที่สำคัญ คือ พระอุโบสถเก่าแก่ก่ออิฐถือปูนฐานแอ่นโค้ง คล้ายท้องเรือสำเภา ที่ซุ้มประตูและหน้าต่างมีการประดับลวดลายปูนปั้น นอกจากนี้ ยังมี งานแกะสลักไม้ที่บานประตูและหน้าต่างของพระอุโบสถ เป็นลายพันธุ์พฤกษา ต้นไม้ ภูเขา สัตว์ และบุคคล ศิลปะแบบจีน ซึ่งเป็นลวดลายแกะสลักลึกลงไปในเนื้อไม้ที่งดงามมาก กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2479

9) วัดสุทธิวาตวราราม หรือวัดช่องลม ตั้งอยู่ตรงปากอ่าวสมุทรสาคร ตำบลท่าฉลอม ตรงข้ามกับตัวเมือง เป็นพระอารามหลวงได้รับการตกแต่งอย่างสวยงาม ด้านหน้าวัดมีพระบรม ราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประดิษฐานอยู่ สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินท่าฉลอมและทรงตั้งเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย นอกจากนี้ บริเวณวัดยังมีพระโพธิสัตว์กวนอิม ที่สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี

10) วัดนักบุญอันนา ทำจิ้น ตั้งอยู่ตำบลบางหญ้าแพรก เป็นที่ตั้งของพระรูปนักบุญอันนาองค์ใหญ่ที่สุดในเอเชียและหมุนได้ 360 องศา โดยนักบุญอันนาเป็นมารดาของพระนางมารีอา พระมารดาของพระเยซูคริสตเจ้า ซึ่งชาวคริสตชนให้ความเคารพนับถือท่านเป็นเสมือนท่านยาย

11) ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลโคกขาม เป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน มีห้องนิทรรศการสำหรับบรรยายความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน มีเส้นทางธรรมชาติ และมีการให้ความรู้โดยการทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติตลอดเส้นทาง สามารถประสานเจ้าหน้าที่เพื่อทำกิจกรรมปลูกป่าชายเลนได้

12) สะพานแดง จุดชมวิวโลมา ตั้งอยู่ที่ หมู่ 8 ตำบลพันท้ายนรสิงห์ มีอายุประมาณ 6 ปี สร้างด้วยไม้แผ่นทั้งหมดรองรับฐานด้วยเสาปูน มีความยาวทั้งสิ้น 700 เมตร สร้างโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร เหตุผลที่ทาสีสะพานเป็นสีแดง เพราะแต่เดิมหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งของสะพานแดง มีชื่อว่า “หมู่บ้านแดง” เป็นจุดชมวิวบรรยากาศริมชายฝั่งทะเล และชมพระอาทิตย์ตก ชมป่าชายเลนและไม้ไผ่ชะลอลคลื่น ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม สามารถพบเห็นฝูงโลมา แม้ปัจจุบัน โอกาสที่จะได้เห็น โลมามีน้อยลง หรืออาจจะไม่เห็นเลย แต่จุดชมวิวแห่งนี้ก็ยังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

อำเภอกระทุ่มแบน

1) วัดท่าไม้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 บ้านท่าไม้ ปากคลองไหลล้า ตำบลท่าไม้ ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ เป็นที่ตั้งของเทียนพรรษาเล่มแรกที่ใหญ่ที่สุดในโลก วัดฐานได้ 44 นิ้ว สูง 4 เมตร 9 นิ้ว มีพญามูจลินทร์ 7 เศียรเป็นขุมสีมาบูรพาหน้าอุโบสถ มีสวนศาสดาแสดงพุทธประวัติปางผจญมารแม่พระธรณี ท่านท้าวสหสมบัติพรหมอยู่ริมแม่น้ำ มีพระพุทธรูปพระประธานและแผ่นแกรนิตจารึกปฐมเทศนาของพระอัสสะชิปัญจวัคคีย์

2) หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลดอนไก่อี ประมาณ พ.ศ. 2525 เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เคยเป็นลูกจ้างของโรงชามไก่อีซึ่งได้ปิดตัวลงชาวบ้านจึงได้นำความรู้ ทักษะขั้นตอนการผลิตและการเขียนเครื่องลายครามมาทำการผลิตด้วยชามลายคราม ในรูปแบบเดิม ๆ ต่อมาปริมาณความต้องการของตลาดมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาต่อเนื่องทำให้เกิดเครื่องเบญจรงค์มาจนทุกวันนี้ หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อีได้รับรางวัลสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว เมื่อปี พ.ศ. 2546 รางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว เมื่อปี พ.ศ. 2550 และรางวัลอื่น ๆ อีกมากมาย จึงเป็นสิ่งที่รับประกันถึงคุณภาพของเครื่องเบญจรงค์และหมู่บ้านแห่งนี้เป็นอย่างดี

3) วัดนางสาว อยู่ที่ตำบลท่าไม้ มีประวัติเล่ากันว่า เมืองสาครบุรี คือ เมืองชายทะเลตอนใต้ของกรุงศรีอยุธยา เมื่อเกิดสงครามในพม่า ชาวไทยกลุ่มหนึ่งได้อพยพหนีมาตามริมแม่น้ำ

ทำจีน คนชราและผู้หญิงพากันไปหลบซ่อนในโบสถ์เก่า ต่อมาคนไทยได้ช่วยกันต่อสู้กับทหารพม่า จนได้รับชัยชนะ และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้น ในกลุ่มนี้มีสองพี่น้องที่เคยอาศัยโบสถ์หลบหนีภัย ทั้งสองมีความคิดที่จะบูรณะโบสถ์ใหม่ แต่พี่สาวเห็นว่าโบสถ์ทรุดโทรมมากจึงไปสร้างวัดใหม่แทน น้องสาวต้องการทำตามสัจจาธิษฐานของตนว่าถ้ารอดตายจะบูรณะซ่อมแซมโบสถ์ จึงดำเนินการบูรณะจนเสร็จและตั้งชื่อว่า “วัดพรหมจารีย์” ต่อมาชาวบ้านเรียกว่า “วัดน้องสาว” จนเพี้ยนมาเป็น “วัดนางสาว” โบราณสถานที่สำคัญของวัดนี้คือ โบสถ์ที่มีฐานโค้งเป็นรูปเรือสำเภาก่ออิฐ มีประตูเข้าออกเพียงประตูเดียว ชาวบ้านเรียกว่า “โบสถ์มหาอุตม์” หลังคามุงกระเบื้องดินเผาแบบเก่า ช่อข้างบนใช้ไม้ซุงทั้งต้น มีเสมาคู่เป็นหินทรายขนาดเล็กอยู่รอบ ๆ โบสถ์ นอกจากนี้บริเวณหน้าวัดซึ่งติดกับแม่น้ำท่าจีน ยังมีอุทยานมัจฉา เป็นที่อยู่ของฝูงปลาสาวยจำนวนมาก นักท่องเที่ยวนิยมมาให้อาหารอยู่เสมอ

อำเภอบ้านแพ้ว

1) วัดหลักสี่ราษฎร์โมศร ตั้งอยู่ตำบลยกกระบัตร ภายในวัดประดิษฐานหลวงพ่อโต เป็นพระพุทธรูปหินทรายแดงปางมารวิชัย สันนิษฐานว่าอยู่ในสมัยอุทอง พระพักตร์ค่อนข้างกลม มีพระขนงติดกันยาวเป็นปีกกา พระเนตรปูดโปน พระโอษฐ์ยิ้มเล็กน้อย ถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านแพ้วและบริเวณใกล้เคียงให้ความเคารพศรัทธามาหลายชั่วคน

2) ตลาดบ้านแพ้ว เป็นตลาดชุมชนริมน้ำที่เกิดขึ้นในสมัยที่มีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมอาคารบ้านเรือนริมน้ำ ร้านในท้องแถวไม้แบบเก่าที่หันหน้าออกสู่คลองดำเนินสะดวกและวิถีชีวิตชาวบ้าน แม้บรรยากาศความคึกคักจะเทียบไม่ได้กับเมื่อหลายสิบปีก่อน บางร้านปิดไป แต่ก็ยังมีบางร้านยังเปิดอยู่ อย่างร้านขายยาจีน ที่ภายในยังคงตกแต่งแบบเดิมที่มีเครื่องยาจีนต่าง ๆ ตาชั่งไว้ชั่งน้ำหนักยา และเครื่องหันยาจีนแบบโบราณที่ยังใช้อยู่จนถึงทุกวันนี้ ตลาดบ้านแพ้วเป็นที่ตั้งของท่าเรือมาลี มีเรือโดยสารไปหลักสี่ หลักห้า และสถานที่ต่าง ๆ ในคลองดำเนินสะดวกในเขตจังหวัดราชบุรี

ในปี 2564 มีนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 134,414 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 142.27 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 134,223 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 191 คน ส่วนใหญ่ผู้ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ จะเดินทางเข้ามาเที่ยวในวันเดียวโดยไม่ค้างคืนมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรม โดยมีจำนวนผู้พักแรมในจังหวัด เพียง 51,551 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

การเดินทาง

รถยนต์ การเดินทางจากกรุงเทพฯ สามารถไปได้หลายเส้นทาง ดังนี้

1. จากแยกบางปะแก้ว ไปตามทางหลวงหมายเลข 35 ถนนธนบุรี-ปากท่อ (ถนนพระรามที่ 2) ผ่านที่ทำการเขตบางขุนเทียน ด้านซ่งน้ำหนักเอกชัย ถึงสี่แยกมหาชัย ประมาณ กิโลเมตรที่ 28 เลี้ยวซ้ายเข้าตัวเมืองสมุทรสาคร ระยะทาง 29 กิโลเมตร

2. จากศูนย์การค้าดาวคะนองไปตามถนนเอกชัย ผ่านสะพานบางขุนเทียน วัดสิงห์ แยกบางบอน โรงเรียนศึกษานารี วัดโพธิ์แจ้ ตำบลคอกกระบือ ด้านซ่งน้ำหนักเอกชัย เคหะชุมชนมหาชัยเข้าสู่ตัวเมืองสมุทรสาคร ระยะทาง 30 กิโลเมตร

3. จากสี่แยกท่าพระไปตามทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษมถึงหนองแขม เลี้ยวซ้ายเข้าซอยเพชรเกษม 81 ถึงแยกถนนเอกชัยเลี้ยวขวาไปตามถนนเอกชัยผ่าน โรงเรียนศึกษานารี ด้านซ่งน้ำหนักเอกชัย เข้าสู่ตัวเมืองสมุทรสาคร ระยะทาง 30 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เส้นทางถนนเพชรเกษม เลียบบางแคแล้วเลี้ยวซ้ายเข้าถนนวงแหวนรอบนอกจะไปตัดกับถนนเอกชัย วกกลับเข้าถนนเอกชัย หรือตรงไปเข้าถนนธนบุรี-ปากท่อก็ได้ หรือจากถนนเพชรเกษม ผ่านอ้อมน้อย แยกเข้าถนนเศรษฐกิจ 1 บริเวณกิโลเมตรที่ 25 ผ่านอำเภอกระทุ่มแบน ได้อีกเส้นทางหนึ่ง

4. จากสะพานพระปิ่นเกล้า ไปตามถนนบรมราชชนนี ตัดเข้าถนนเพชรเกษมได้ 3 ทาง คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 2 พุทธมณฑลสาย 4 และพุทธมณฑลสาย 5 จากนั้นเลือกเข้าตัวเมืองสมุทรสาครได้ 2 ทาง คือ จากพุทธมณฑลสาย 2 ออกถนนเอกชัย เลี้ยวขวาผ่าน โรงเรียนศึกษานารี ระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร หรือใช้พุทธมณฑลสาย 4 และพุทธมณฑลสาย 5 เข้าถนนเศรษฐกิจ 1 ที่แยกอ้อมน้อย ผ่านอำเภอกระทุ่มแบนระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถนนวงแหวนรอบนอก ซึ่งตัดผ่านถนนเอกชัยและถนนธนบุรี-ปากท่อก็ได้ด้วย

รถโดยสารประจำทาง

บริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถโดยสารประจำทางไปจังหวัดสมุทรสาครทุกวัน ตั้งแต่เวลา 04.30-21.30 น. สอบถามรายละเอียดได้ที่สถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี โทร. 0 2434 5557-8 (รถธรรมดา) โทร. 0 2435 1199-200 (รถปรับอากาศ)

รถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ได้แก่ สาย 7 สมุทรสาคร-หัวลำโพง, สาย 68 สมุทรสาคร-บางลำภู, และสาย 105 มหาชัยเมืองใหม่-คลองสาน นอกจากนี้ ยังมีรถสองแถวสีส้ม ปิ่นทอง-มหาชัย, รถสองแถวสีเหลือง เคหะชุมชนธนบุรี-มหาชัย, รถเมล์สีส้ม สาย 402 นครปฐม-กระทุ่มแบน-มหาชัย, และรถเมล์สีแดง 481 สมุทรสงคราม-สมุทรสาคร

ส่วนรถโดยสารประจำทางในพื้นที่เทศบาลนครอ้อมน้อย ได้แก่ รถเมล์สาย 81 อ้อมน้อย-ปิ่นเกล้า, สาย 84 อ้อมใหญ่/สามพราน/วัดไร่ขิง-คลองสาน, สาย 123 อ้อมใหญ่-

สนามหลวง, สาย 157 อ้อมใหญ่-หมอซิด, สาย 170 อ้อมใหญ่-หมอซิด, สาย 183 อ้อมใหญ่-อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ, สาย 189 กระทุ่มแบน-สนามหลวง, และสาย 539 อ้อมน้อย-อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

รถไฟ

การรถไฟมีบริการรถไฟออกจากสถานีวงเวียนใหญ่ทุกวัน วันละหลายเที่ยว ตั้งแต่เวลา 05.30 - 20.10 น. ไปสุดปลายทางสถานีรถไฟมหาชัยแล้วนั่งเรือข้ามฟากไปฝั่งสถานีรถไฟบ้านแหลม ก็จะสามารรถนั่งรถไฟต่อไปถึงสถานีรถไฟแม่กลองจังหวัดสมุทรสงคราม สอบถามเพิ่มเติมได้ที่สถานีรถไฟวงเวียนใหญ่ โทร. 0 2465 2017, 0 2890 6260 และสถานีรถไฟมหาชัย โทร. 0 3441 1003

2.4 ข้อมูลทั่วไปของตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง (2563) ได้ให้ข้อมูลของตำบลกาหลงเอาไว้ ดังนี้

2.4.1 ประวัติความเป็นมา

กำเนิดของบ้านกาหลง ได้ยินมาว่าสมัยหนึ่งในคลองบ้านบ่อนี้ พื้นที่เต็มไปด้วยป่าไม้ ตะบูน และไม้เบญจพรรณ บ้านกาหลงนี้ก็เป็นป่าไม้พินดังกกล่าว มีครอบครัวหนึ่ง มีนิวาสสถานอยู่บริเวณริมคลอง มีสองฝั่งมีอาชีพในทางตัดฟันขาย วันหนึ่งสองฝั่งเมียนำเรือไปตัดฟันตอนเช้า ตามปกติถึงชายคลองไม่ไกลจากบ้าน ได้ยินเสียงกาซึ่งเกาะอยู่ที่ต้นไม้เตี้ย ๆ ริมตลิ่งคัวหนึ่งร้องกา ๆ แล้วก็บินไปบินมาวนเวียนเกาะจากไม้ต้นนี้แล้วก็โฉบไปไม้ต้นโน้น สองฝั่งเมียก็พายเรือเพื่อเข้าไปดูพลันได้ยินเสียงเด็กร้องจ้าขึ้น สองฝั่งเมียก็สะดุ้งจึงเข้าไปดูพบทารกแรกเกิดเป็นหญิง กำลังดิ้นและร้องตามประสาเด็ก ห่อผ้าวางทิ้งไว้ในกอหญ้า จึงเข้าไปอุ้มเด็กนำมาลงเรือ เมื่อเอาเด็กมาแล้ว กาก็บินไป สองฝั่งเมียได้เที่ยวถามผู้คนที่อยู่แถบคลองนั้นก็ไม่รู้ว่าเป็นลูกใคร จึงได้เลี้ยงดูอย่างดีเหมือนบุตรตัวเอง สองฝั่งเมียให้ชื่อว่า กาหลง ตามเหตุการณ์ที่ประสบมาผิวดำอย่างกา และมีกา มาเฝ้าคอยคুমอยู่ ส่วน หลง ก็หมายถึงเด็กนี้พลัดพ่อพลัดแม่ เด็กหญิงเมื่อโตขึ้นก็ช่วยพ่อแม่ทำมาหากินเป็นหัวเรือหัวแรงจนกระทั่งสาว แม่ตัวจะดำก็มีใจบริสุทธิ์ ในหมู่บ้านมีครอบครัวหนึ่ง มีสภาพพอมีพอกินทัดเทียมกับครอบครัวเด็กหญิงกาหลง เป็นคนมีอาชีพทางตัดฟัน และเป็นคนประพฤติดีเรียบร้อย ทั้งสองฝ่ายได้สมรสเป็นสามีภรรยากันมีอาชีพตัดฟันขาย และเก็บหอมรอมริบจนตั้งตัวร่ำรวยขึ้น เมื่อพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย ล่วงลับไปแล้ว นางกาหลงกับสามี ก็บำเพ็ญกุศลและชวนพวกชาวบ้านใกล้เคียงสร้างสำนักสงฆ์ขึ้น ไซ้ที่ดินที่เป็นบ้านของพ่อแม่ขึ้นสร้างสำนักสงฆ์ขึ้นด้วยความกตัญญู เรียกว่า วัดกาหลง แต่นั้นมา ต่อมาวัดกาหลงก็มีผู้ศรัทธาทำนุบำรุงจนเป็น

หลักฐาน มั่นคงในพระพุทธศาสนาตราบนานทุกวันนี้ ปัจจุบันตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในพื้นที่ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง

2.4.2 สภาพทั่วไป

ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ห่างจากจังหวัดสมุทรสาคร ประมาณ 18 กิโลเมตร มีพื้นที่รวม 30.27 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับตำบลโรงเข้ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ทิศใต้ ติดกับทะเลด้านอ่าวไทย จังหวัดสมุทรสาคร

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลบางโทรัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลกาหลง ตั้งอยู่ติดชายทะเล เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำทะเลท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น ดินเค็ม เหมาะที่จะทำนาเกลือ การประมงชายฝั่ง ผลิตกะปิ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ลักษณะภูมิอากาศ

มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28 - 30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32 - 34 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24 - 26 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดในรอบปี คือเดือนเมษายนและพฤษภาคม และเดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดคือเดือนธันวาคม

ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,200 - 1,400 มิลลิเมตร และมีจำนวนวัน ฝนตกเฉลี่ย 120 - 130 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 200 - 300 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2563)

การปกครอง

อาณาบริเวณปัจจุบันของตำบลกาหลง ครอบคลุมพื้นที่การปกครอง 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านกาหลงบน

หมู่ที่ 2 บ้านกลาง

หมู่ที่ 3 บ้านล่าง

หมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง

หมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง

หมู่ที่ 6 บ้านท้องคู้ง

หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง

หมู่ที่ 8 บ้านบน

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2564

หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
กาหลงบน	122	121	243	59
กลาง	689	732	1,421	721
ล่าง	240	266	506	129
นาขวาง	201	190	391	86
นาขวาง	234	194	428	114
ท้องคู้ง	299	304	603	157
ชายทะเล	309	334	643	169
บน	197	218	415	98
รวม	2,291	2,359	4,650	1,533

ที่มา: ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ปี 2564

สภาพทางสังคม

1) การจัดการศึกษา

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง มีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย

(1) โรงเรียนวัดกาหลง (พึงสุนทรอุทิศ)

(2) โรงเรียนบ้านนาขวาง

เดิมมีโรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลงด้วย แต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้มีประกาศลงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2563 เรื่อง การเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้เลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เป็นต้นไป

มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 ศูนย์

(1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกาหลง

(2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดนาขวาง

2) การสาธารณสุข

มีสถานบริการสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาหลง ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บริเวณสถานีรถไฟกาหลง

3) การศาสนา

มีวัด/สำนักสงฆ์ จำนวน 3 แห่ง ดังนี้

วัดกาหลง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านกาหลง
วัดนาขวาง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง
วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง)	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง

ศาลเจ้า จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

ศาลพ่อปู่ปากคลองนาขวาง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านกาหลง
ศาลเจ้าพ่อกิมหัง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง
ศาลพ่อแกละ	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง
ศาลตาหลวง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง

4) การรักษาความสงบเรียบร้อย

มีศูนย์อพพร. จำนวน 1 แห่ง มีสมาชิก 200 คน

มีที่พักระบายตรวจตำบลกาหลง จำนวน 1 แห่ง

สภาพทางเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ดังนี้

- (1) ทำการประมง
- (2) ทำนาเกลือ
- (3) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มและน้ำจืด
- (4) อาชีพรับจ้าง
- (5) ค้าขาย
- (6) รับราชการ
- (7) ประกอบธุรกิจส่วนตัว

2) หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

- (1) ปั้มน้ำมันและก๊าซ จำนวน 2 แห่ง
- (2) อู่ซ่อมรถ จำนวน 2 แห่ง
- (3) ร้านเสริมสวย จำนวน 5 แห่ง

(4) บ้านเช่า/หอพัก จำนวน 30 แห่ง

(5) โกดังเก็บเกลือ จำนวน 4 แห่ง

(6) โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 36 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ถนนสายหลักที่ติดต่อกับอำเภอ ถนนพระราม 2 (ชนบุรี - ปากท่อ)
- 2) ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ถนนลงหินคลุก
- 3) ทางรถไฟ มีบริการรถไฟออกจากสถานีวงเวียนใหญ่ทุกวัน วันละหลายเที่ยว ตั้งแต่เวลา 05.30 - 20.10 น. ไปสุดปลายทางสถานีรถไฟมหาชัยแล้วนั่งเรือข้ามฟากไปยังสถานีรถไฟบ้านแหลม ก็จะสามารรถนั่งรถไฟต่อไปถึงสถานีรถไฟบ้านกาหลง

การประปา

บ่อบาดาล จำนวน 12 บ่อ ครอบคลุมพื้นที่ให้บริการทั่วทั้งตำบล โดยมีรายละเอียดดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านกาหลงบน จำนวน 2 บ่อ

หมู่ที่ 2 บ้านกลาง จำนวน 3 บ่อ

หมู่ที่ 3 บ้านล่าง จำนวน 1 บ่อ

หมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง จำนวน 1 บ่อ

หมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง จำนวน 1 บ่อ

หมู่ที่ 6 บ้านท้องคู้้ง จำนวน 1 บ่อ

หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง จำนวน 2 บ่อ

หมู่ที่ 8 บ้านบน จำนวน 1 บ่อ

การไฟฟ้า

จำนวนหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทั้งหมด

การโทรคมนาคม

หออกระจายข่าว จำนวน 7 แห่ง ดังนี้

ตั้งอยู่บริเวณ วัดกาหลง

ตั้งอยู่บริเวณ แท่งค้ำน้ำ ม.8

ตั้งอยู่บริเวณ บ้านนายจง ม.2

ตั้งอยู่บริเวณ บ้านนายชอบ ม.2

ตั้งอยู่บริเวณ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ม.3

ตั้งอยู่บริเวณ วัดนาขวาง

ตั้งอยู่บริเวณ วัดแก้วมงคล (ชายทะเล)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลกาหลงดังนี้

คลองสุนัขหอน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 2, 6

คลองทุ่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 5 บ้านนาขวาง

คลองตาเที่ยง ทางรถไฟกาหลง

คลองนาขวาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 5 บ้านนาขวาง

คลองซุด ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 5 บ้านนาขวาง

คลองตาตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านท้องคู้ง

คลองคุณหลวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านล่าง

คลองกาหลง ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านบน

คลองตาต้อ ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านท้องคู้ง

คลองบางพลีน้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านท้องคู้ง

วิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565) ในตำบลกาหลง มีการขึ้นทะเบียน

วิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 5 แห่งดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนพัฒนาสาครบุรี	ตั้งอยู่หมู่ที่ 5
2) วิสาหกิจชุมชนบ้านล่างพัฒนากาหลง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3
3) วิสาหกิจชุมชนสองนครา	ตั้งอยู่หมู่ที่ 5
4) วิสาหกิจชุมชนเกษตรเชิงวิถีชุมชน ตำบลกาหลง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 8
5) วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว ตำบลกาหลง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 2

แหล่งท่องเที่ยว

- 1) วัดกาหลง

เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 บ้านกาหลงบน ตำบล

กาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

แต่เดิมพื้นที่วัดเป็นพื้นที่ลุ่ม รอบ ๆ เป็นป่าไม้เบญจพรรณ ราวปี พ.ศ. 2367 มีพระภิกษุรูปหนึ่งได้เดินทางมาจากกรุงเทพฯ เห็นว่าเป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมในการสร้างวัด จึงได้ชักชวนญาติโยมช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์ ต่อมาได้อาราธนาพระภิกษุซึ่งเป็นคนพื้นบ้านกาหลง มาเป็น

ผู้ปกครองและได้ทำนุบำรุงให้มีความเจริญขึ้น ตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2367 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2498

ปูชนียวัตถุในวัดได้แก่ รูปปั้นองค์หลวงพ่อบุญรอด หลวงพ่อกาหลง พระพุทธรชินราชจำลอง หลวงพ่อทอง พระสีวลี หลวงพ่อโสธร เป็นต้น

วัดมีชื่อเสียงจากเรื่องวัดดงมดที่สร้างโดยพระครูสมุทรธรรมสุนทร (สุค สิริธโร) มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วและเป็นพระอาจารย์องค์ใหญ่ จอมโจรชื่อดังในอดีต ด้วยร่ำลือกันว่าท่านเป็นคนมอบเครื่องรางของขลังให้ตีใหญ่ ทำให้รอดพ้นแคล้วคลาดจากการถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าจับกุม ท่านยังเป็นเกจิต้นตำรับยันต์ตะกร้อที่มีพุทธคุณด้านอยู่ยงคงกระพันชาตรี ยันต์ตะกร้อเป็นยันต์ที่หลวงพ่อบุญรอดได้จัดทำขึ้นมา ด้วยการปลุกเสกลงอาคม โดยใช้ภาษาขอม เขมร และลาว ได้รับความนิยมนอกจากบรรดาศาสนิกชนเป็นอย่างมาก

2) วัดนาขวาง

เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 20 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา

ไม่ทราบประวัติ และผู้สร้างที่ชัดเจน ในเอกสารประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร ระบุว่าตั้งเมื่อ พ.ศ.2315 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ.2465 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 9 เมตร ยาว 18.5 เมตร (กองพุทธศาสนสถาน, 2545) และในเอกสาร “ประวัติวัดในจังหวัดสมุทรสาคร สังกัดมหานิกาย จำนวน 96 วัด” ระบุว่า สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สมัยพระเจ้าเสือ โดยมีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า “พระเจ้าเสือเสด็จประพาสทางชลมารค ผ่านทางหมู่บ้านนาขวาง พบต้นไม้ใหญ่ขึ้นตามริมคลองกิ่งทอดก่ายกันเกาะกุ่มงดูเหมือนถ้ำ จึงทรง ตั้งชื่อให้ว่า “วัดคูหาสวรรค์” และได้มีการเปลี่ยนชื่อจากวัดคูหาสวรรค์มาเป็นชื่อ “วัดนาขวาง” ตามชื่อหมู่บ้าน สมัยสุนทรภู์ได้เดินทางไปเมืองเพชรบุรี ซึ่งได้แตงนิราศเมืองเพชรซึ่งเป็นหลักฐานที่บ่งบอกความเป็นมา นอกจากนี้ยังได้ขุดพบพระพุทธรูปสมัยอุทองในราว พ.ศ. 2467

3) ศาลกรมหลวงชุมพร

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นที่เคารพของคนในชุมชน และมีพิธีสักการะวางพวงมาลาในวันอากาศร วันที่ 19 พฤษภาคม ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ เพื่อเป็นการเทิดทูน เผยแพร่พระเกียรติคุณและแสดงออกซึ่งความกตัญญูต่เวทีต่อพระองค์ท่าน

4) ศูนย์ OTOP และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

วิสาหกิจชุมชนพัฒนาสาครบุรี (น้ำพริกคุณตา) เป็น OTOP 5 ดาว ของจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จำหน่ายน้ำพริกต่าง ๆ ทั้งน้ำพริกกุ้งเสียบ น้ำพริกเผากุ้ง 3 รส น้ำพริกปลากระพง ฯลฯ อีกทั้งยังเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (หมู่บ้านต้นแบบของอำเภอเมืองสมุทรสาคร) มีการปลูกพืชผักสวนครัว โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการดำเนินชีวิต ปลูกพืชผักบนดินเค็มและปลอดสารพิษ

5) ชุมชนนาเกลือบ้านกาหลง

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 บ้านนาขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ส่วนใหญ่ทำนาเกลือ เพราะได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม อาชีพหลักของที่นี่จึงเป็นการทำเกลือส่วนมาก เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ต่อยอดและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำนาเกลือสืบเนื่องกันมาช้านาน นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับการผลิตเกลืออย่างใกล้ชิด เริ่มจากการกักเก็บน้ำทะเลไว้ขณะน้ำขึ้นในนาขัง แล้วจึงวิดน้ำทะเลเข้าสู่ นาตาก เมื่อความเข้มข้นของเกลือพอเหมาะ จะปล่อยน้ำทะเลเข้าสู่ นาเชื้อ และระบายเข้าสู่ นาปลง เกลือจะตกผลึกเกาะกันหนาประมาณ 3 เซนติเมตรก็จะเก็บรวมเป็นกอง ๆ ก่อนหาบขึ้นเก็บในยุ้งฉางรอจำหน่ายต่อไป ถ้าหมดจากหน้านาแล้ว ก็จะทำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากทะเล เช่น กะปิ อาหารแห้ง ฯลฯ ทะเลที่นี่จะคล้ายคอนหอยหลอด เป็นทะเลโคลน ไม่สามารถลงเล่นน้ำได้

6) วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง)

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 20 ไร่ ตั้งเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2510 ชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน โดยมีพระครูอภิรักษ์ที่ได้ธุดงค์มาจากเชียงใหม่ มาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกและได้ช่วยกันบูรณะและพัฒนาวัดมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2511 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 20 เมตร ยาว 40 เมตร ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งหลัง เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2550 วัดยังให้ทางราชการสร้างโรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลงในที่ดินของวัด โดยได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2483 โดยอาศัยซากเรือสำเภาเงินที่มาอับปางอยู่ที่ชายทะเลกาหลงมาสร้าง แต่ในปี พ.ศ. 2563 ได้ปิดตัวลงอย่างถาวร เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สุดในสมุทรสาครและจำนวนนักเรียนที่น้อยลงในแต่ละปีการศึกษา

วัดแก้วมงคล เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ภายในอุโบสถหลังใหม่ ประดิษฐานองค์พระประธาน คล้าย ๆ องค์พระพุทธชินราชพุทธลักษณะงดงาม องค์พระพุทธรูปปางมารวิชัย องค์พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร หรือ “หลวงพ่อบรมหวัง” สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นมาเมื่อครั้งกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น องค์หลวงพ่อบรมหวัง รูปหล่อหลวงปู่ศุข พระเกจิอาจารย์อดีตเจ้าอาวาสวัดกาหลง รูปหล่อหลวงพ่อบรมหวัง อดีตเจ้าอาวาสวัดแก้วมงคล และมีรูปหล่อหลวงปู่โตหรือสมเด็จ

พระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี ประดิษฐานอยู่ในอุโบสถหลังเก่า ด้านหน้าประดิษฐานพระพุทธรูปเจ้าน้อย ส่วนด้านข้างมีโถงใ้ไข่กุมารทองวัดเจติยย์เมืองนครศรีธรรมราช

7) ศาลเจ้าพ่อกิมทัง

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีอายุมากกว่า 100 ปี ในอดีตเป็นศาลเจ้าเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมทะเล ต่อมาเพื่อชายฝั่งทะเล ถูกคลื่นเซาะ แผ่นดินพังลง จึงย้ายเข้าไปในแผ่นดินและสร้างศาลใหม่เป็นอาคารปูนรูปทรงจีน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาลเจ้าประกอบด้วย เจ้าพ่อกิมทัง (องค์ประธาน) ในคติจีนเชื่อว่า กิมทัง เป็น พระกุมารของพระโพธิสัตว์กวนอิม ด้านข้างของเจ้าพ่อกิมทังจะมีรูปเจ้าแม่กวนอิมประดิษฐานอยู่ คำว่า “ทัง” แปลว่า เด็กชาย คำว่า “กิม” แปลว่า ทอง กิมทังจึงหมายถึงเด็กชายทองคำ นอกจากนั้น ยังมีเจ้าพ่อเห้งเจียเจ้าพ่อกวนอู เจ้าพ่อเสื่อ ไฉ่ซิงเอี้ยะ (เจ้าพ่อเงินตรา) ไ้ท่่วยเอี้ยะ (เทพแห่งดาวนพเคราะห์) เจ็กนึ่ง (ธิดาพญามังกร) และสุกโจวกง

8) สะพานปลากาหลง

จุดเด่นของสะพานปลา คือ สีสันของแท่งปูนก้อนขอบที่สวยสะอาดตา เป็นสีลูกกวาดทาง อบต.กาหลงได้นำป้ายตัวอักษรที่เขียนว่า ชายทะเลกาหลง มาติดตรงปลายสะพานด้วย เพื่อเป็นจุดเช็กอินให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูปและมานั่งพักผ่อน เป็นจุดชมวิวยาว ๆ โดยเฉพาะยามเช้าและยามเย็น ส่วนกลางวันจะไม่มีคนเพราะแดดจะร้อนจัด เนื่องจากเป็นที่โล่ง สำหรับสะพานนี้นับว่าสำคัญกับคนในพื้นที่มากเพราะจะเป็นสะพานปลาสำหรับชาวบ้านที่จะนำของที่หาได้จากทะเลมาขึ้น ณ จุดนี้ ซึ่งแต่ก่อนสะพานนี้ชำรุดทรุดโทรมมากจนมีชาวบ้านร้องเรียนว่าไม่ปลอดภัยและเคยมีเหตุการณ์บริเวณนี้ด้วย จากนั้นจึงได้มีการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน พร้อมกับปรับปรุงให้สวยงาม เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

9) พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลกาหลง

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในความดูแลของหน่วยงานสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อยู่ติดกับชายฝั่งทะเล มีทางเดินปูนยาว 130 เมตร ที่ขนานกับชายฝั่ง และมีสะพานไม้เชื่อมต่อกันสุดเขตทางเดินอีกประมาณ 47 เมตร เป็นจุดท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ มีต้นโกงกางขึ้นอยู่โดยรอบตลอดแนวทางเดินสามารถพบเห็นปลาตีน และปูเป็รียวได้ทั่วไป

10) สะพานสายรุ้ง

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นสะพานไม้ทอดออกไปในทะเล ซึ่งทางสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาครได้มาสร้างไว้หลายปีแล้ว มีความยาวประมาณ 60 เมตร เดิมนี้ สะพานไม้นี้เป็น

ไม้กระดานฉำฉา ต่อมาก็ผู้กร่อนชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา และทางบริษัทเอกชนได้เข้ามาทำกิจกรรมโดยเปลี่ยนสีสะพานให้เป็นสะพานไม้หลากสีที่สีสันสวยสดงดงามอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน ซึ่งตั้งแต่ที่ได้มีภาพสะพานนี้แพร่ออกไปตามสื่อต่าง ๆ ก็มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวกันไม่น้อย

2.4.3 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

มีครัวเรือนทั้งหมด	108	ครัวเรือน
จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงทั้งหมด	412	คน
เพศชาย	197	คน
เพศหญิง	215	คน
นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100		
สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	80	คน
ครัวเรือนที่มีอาชีพรับจ้างอย่างเดียว		
จำนวน	39	ครัวเรือน
มีรายได้เกิน 40,000 บาท/ปี/ครัวเรือน	39	ครัวเรือน
ครัวเรือนที่ไม่ได้ทำอาชีพการเกษตร		
จำนวน	108	ครัวเรือน
มีรายได้เฉลี่ย	229,300	บาท/ปี/ครัวเรือน

สภาพทั่วไป

แหล่งน้ำ มีบ่อน้ำตื้นสาธารณะ 1 บ่อ ใช้การได้ 1 บ่อ
มีน้ำประปา ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ตใช้ทุกครัวเรือน
มีถนนเส้นทางหลักเป็นถนนลาดยาง/คอนกรีต ยาว 5 กม.

มีรถรับจ้างวิ่งจากหมู่บ้านไปอำเภอ/ชุมชน

สินค้าในชุมชน มีอาหารทะเลแปรรูป กะปิที่ทำจากเคยและใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม

ผลิตภัณฑ์ดอกเกลือ ให้นำไปประกอบอาหารและสามารถทำสปาเกลือได้

ข้อมูลประชากร การประกอบอาชีพ และรายได้เฉลี่ย สรุปลงได้ดังแสดงในตารางที่ 2.2

และ 2.3

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากร ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทอาชีพ ปี 2564

ประเภทอาชีพ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
กำลังศึกษา	41	9.95	29	7.04	70	16.99
ไม่มีอาชีพ	15	3.64	15	3.64	30	7.28
เกษตร-ทำนา	1	0.24	0	0.00	1	0.24
เกษตร-ทำไร่	0	0.00	0	0.00	0	0.00
เกษตร-ทำสวน	0	0.00	0	0.00	0	0.00
เกษตร-ประมง	14	3.40	6	1.46	20	4.85
เกษตร-ปศุสัตว์	0	0.00	0	0.00	0	0.00
พนักงาน-รับราชการ	3	0.73	1	0.24	4	0.97
พนักงาน-รัฐวิสาหกิจ	0	0.00	1	0.24	1	0.24
พนักงานบริษัท	57	13.83	79	19.17	136	33.01
รับจ้างทั่วไป	56	13.59	59	14.32	115	27.91
ค้าขาย	6	1.46	19	4.61	25	6.07
ธุรกิจส่วนตัว	2	0.49	2	0.49	4	0.97
อาชีพอื่นๆ	2	0.49	4	0.97	6	1.46
รวม	197	47.82	215	52.18	412	100.00

ที่มา: ระบบโปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูล กชช. 2ค., กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2564

ตารางที่ 2.3 รายได้เฉลี่ย ปี 2564 ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง หมู่ที่ 7 ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น

เขตการปกครองส่วนท้องถิ่น	รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (บาท)	จำนวนคน	จำนวนครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยบุคคล (บาท/คน/ปี)	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)
องค์การบริหารส่วนตำบล	24,764,400.00	412	108	60,107.77	229,300.00

ที่มา: ระบบโปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูล กชช. 2ค., กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2564

การเดินทาง

รถยนต์

จากกรุงเทพฯ หรือมหาชัย ใช้ถนนพระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) จนกระทั่งเห็นทางเข้าวัดกาหลงอยู่ทางซ้ายมือ ให้ขับเลยไปอีกนิดโดยใช้ช่องทางด้านซ้าย จากนั้นกลับรถแล้ววิ่งกลับมาเข้าทางทางเข้าวัดกาหลง หรือถนนชนบท สค.2028 ขับตรงไปถึงแยกโรงเรียนวัดกาหลงแล้วเลี้ยวขวา ขับตรงไปแล้วเลี้ยวซ้ายข้ามทางรถไฟบริเวณสถานีรถไฟบ้านกาหลง จากนั้นเลี้ยวขวาไปทางวัดแก้วมงคล และขับต่อไปอีกประมาณ 5 กิโลเมตร จะถึงชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง

หากเป็นรถบัสขนาดใหญ่ จากปากทางเข้าวัดกาหลง ขับตรงมาแล้วเลี้ยวขวาเข้าซอยกาหลง 5 จากนั้นเลี้ยวซ้ายขับเลียบทางรถไฟมาข้ามทางรถไฟบริเวณสถานีรถไฟบ้านกาหลง จากนั้นเลี้ยวขวาไปทางวัดแก้วมงคล และขับต่อไปอีกประมาณ 5 กิโลเมตร จะถึงชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง

รถโดยสารสาธารณะ

จากเมืองสมุทรสาคร สามารถใช้บริการรถสองแถว สายมหาชัย - ชายทะเลกาหลงได้ โดยขึ้นรถที่หน้าวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร หรือหากมารถทัวร์หรือรถตู้ ให้ลงที่ปากทางเข้าวัดกาหลง แล้วต่อรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่ปากทางมาลงที่บ้านชายทะเลกาหลงได้

รถไฟ

มีทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่ - มหาชัยทุกวัน วันละหลายเที่ยว ตั้งแต่เวลา 05.30 - 20.10 น. เริ่มต้นที่สถานีรถไฟวงเวียนใหญ่ กรุงเทพฯ ไปสุดปลายทางสถานีรถไฟมหาชัย สมุทรสาคร แล้วนั่งเรือข้ามฟากไปฝั่งสถานีรถไฟบ้านแหลม ซึ่งเป็นทางรถไฟสายมหาชัย - แม่กลอง โดยนั่งรถไฟไปลงที่สถานีรถไฟบ้านกาทอง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่าง ๆ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เพ็ญศรี เจริญวานิช และนิติพล ภูตะโชติ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ ทัศนคติ และความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมไปถึงโอกาสทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม วิธีการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แม้จะไม่ทราบความหมายที่ชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ถูกต้อง และพบว่าโอกาสทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด 5 จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบที่เหมาะสมคือการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติและศึกษาศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่เหมาะสมคือเที่ยวงานประเพณี การชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน วิธีการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการประชาสัมพันธ์มากขึ้นและช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากที่สุดในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การขาดเจ้าหน้าที่ในการดูแลแนะนำนักท่องเที่ยวและขาดการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาล

นิฐริน ไล่พันธ์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาแนวทางในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสำรวจความคิดเห็นจาก

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย 25 คน ประชาชนในท้องถิ่น 174 คน และนักท่องเที่ยว 100 คน ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติภูจองนายอยมีศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศและด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูง เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษามีศักยภาพปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ และนำข้อมูลจากการศึกษาระดับศักยภาพ มาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
2. ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
4. ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
5. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ
6. ด้านการส่งเสริมการลงทุน

ฉลอง ของเดิม (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติสาละวิน เพื่อศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวินในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติสาละวิน และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจพื้นที่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ผลโดยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวิน ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวความปลอดภัย ความสามารถในการรองรับ การบริการของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติสาละวินอยู่ในระดับดี ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับพอใช้ และในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การคมนาคมหรือการเข้าถึง อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติสาละวิน ได้แก่ ขาดความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บุคลากรไม่เพียงพอ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกหลายด้าน ได้แก่ ป้ายบอกทาง ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพัก ไม่มีบริเวณที่เล่นรอบกองไฟ ถึงขณะนี้ไม่เพียงพอ ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้รับโอกาสแสวงหารายได้จากแหล่งท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการจัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวิน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

วุฒิพงษ์ ดงคำฟู (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนามโดยการสำรวจพื้นที่วิจัย ใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบนำสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรท่องเที่ยว เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นที่ไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงานประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมให้การศึกษาและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวน 10 แห่ง มีศักยภาพในระดับสูง และจำนวน 1 แห่ง มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยพบรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จำนวน 16 กิจกรรม และได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเขื่อนน้ำตกริมเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ศึกษาวงศ์พันธุ์พืชหายาก ศึกษาธรรมชาติ ดั่งแคมป์พักแรม/กางเต็นท์ พักนอนเรือนแพ นั่งเรือชมธรรมชาติ พายเรือ คูดาว คูนก และศึกษาประวัติศาสตร์

ศิริภา คุณพระเนตร (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาหมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านทัศนคติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 150 ครัวเรือนและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ โดยปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยด้านทัศนคติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศของชุมชนคือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งในเรื่องของงบประมาณและการอบรมให้ความรู้ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

อินทอร รัตนบรรพต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม รวม 405 คน ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่อำเภอสังขละบุรี 102 คน และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว 298 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล นำผลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติ โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทางการท่องเที่ยว 5 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นเป็นเพศหญิงร้อยละ 52.9 และเพศชายร้อยละ 47.1 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความต้องการให้กำหนดพื้นที่ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเป็นส่วน มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือด้านการระดมทุนเพื่อการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงร้อยละ 51 เพศชายร้อยละ 49 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ความเห็นในการจัดการท่องเที่ยว คือ ควรมีการปรับปรุงสภาพถนนทางเข้าก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เช่น จัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทางการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ควรปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการรักษาลิงแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

อภิรัฐ ปานแป้น (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ความต้องการมีส่วนร่วม และปัญหาอุปสรรค รวมทั้งหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอละอุ่น โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและระดับความต้องการมีส่วนร่วม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และส่วนที่ 2 การหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกต และแบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด

ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านการวางแผนการดำเนินการมากที่สุด ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการมากที่สุด

ธเนศ ทวีบุรุษ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย การสำรวจชุมชน การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจัดเวทีสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นตัวแทนชุมชน ชะแล้ จำนวน 48 คน ที่ได้จากการคัดเลือกโดยเจาะจง นำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยได้ว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ชะแล้มีขั้นตอนตามลำดับดังนี้ 1. จัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลชะแล้ 2. กำหนดแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว 3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 4. เตรียมความพร้อมของเจ้าของบ้านและตัวบ้านที่จัดทำเป็น โฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 5. จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนและเชื่อมโยงกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 6. จัดทำการประชาสัมพันธ์และการตลาด

มณฑา เพ็ชรวรรณ และคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมและบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูมิและปฐมภูมิ ปฏิบัติการภาคสนาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม ขั้นตอนศึกษาองค์ความรู้ของชุมชน เพื่อนำมากำหนดกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการอบรม ทัศนศึกษาดูงาน ประชุมกลุ่ม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมากำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และกำหนดตัวชี้วัด และขั้นตอนหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ จัดทำแผนที่ความคิด ประชุมกลุ่มระดมสมอง สอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว กลุ่มทดลอง พร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก่อนการพัฒนาทั้งในรูปของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ และผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาจากการจัดการ เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการบริหารจัดการ ขาดความรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้อง ตลอดจนการขาดทักษะในการจัดการและการมีทัศนคติในเชิงลบต่อการท่องเที่ยวที่ทำให้ขาดการ

มีส่วนร่วมในการจัดการ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้น พบทั้งในเชิงลบ ได้แก่ การสะสมของขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และผลกระทบเชิงบวกที่มักเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าจะมีความชัดเจนในเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ในส่วนของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวในตำบลขุนทะเลนั้น ได้มีการเตรียมความพร้อมของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยสร้างองค์การชุมชนสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร่วมกันหาแนวทางจัดการเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยว ตั้งแต่การจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร่วมการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ มีการติดตามประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน โดยประเมินการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเมินกระบวนการเรียนรู้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มคณะกรรมการ ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการการท่องเที่ยวของชุมชน

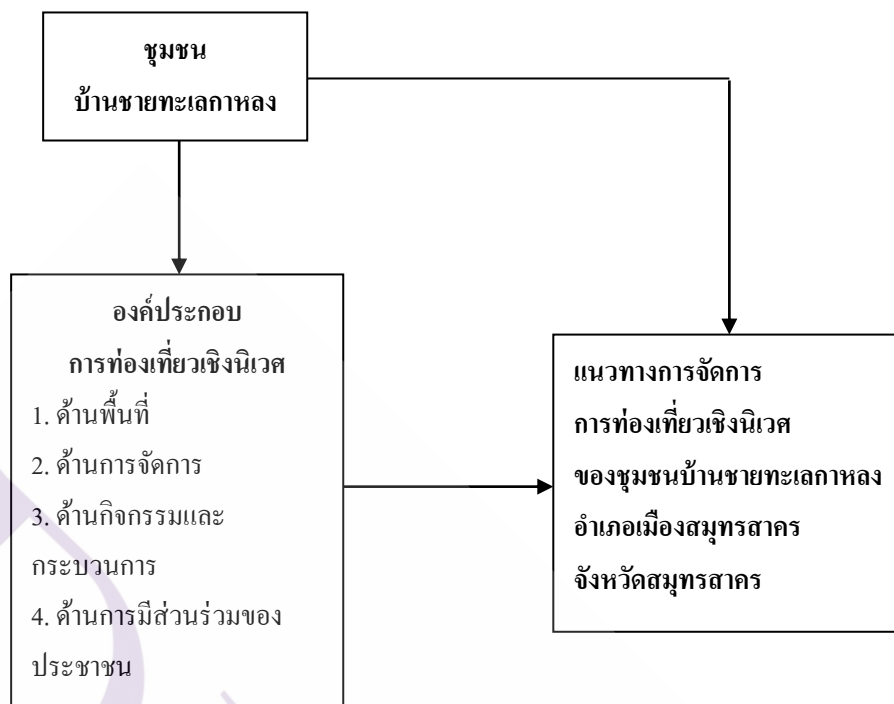
อรรถพล ใจงาม (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ใน 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม และ องค์ประกอบด้านการจัดการ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของแต่ละองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ โดยการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interviews) กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ร่วมกับการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ผลการศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ส่วนองค์ประกอบ ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมและการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวและองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ได้รับความสนใจน้อยเนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนสุดท้ายคือองค์ประกอบด้านการจัดการ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการบริหารด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังไม่มีความมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ภูวคณ บัวบางพลู และคณะ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาบริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ 2) ศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และ 3) เสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ โดยศึกษาเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ และทำการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) อุทยานฯ ควรขึ้นราคาค่าเข้าชมอุทยานฯ ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว 2) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และนำเสนอขายในราคาเหมา (Package) 3) ทำการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อจูงใจ และให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น 4) ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 5) พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวประทับใจ และเกิดการกลับมาเที่ยวซ้ำ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ ให้มากขึ้น 2) สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ 3) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป 4) จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ โดยคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่บริเวณเขาพระบาท 2) จัดระเบียบการเข้าชม โดยเฉพาะช่วงเทศกาลท่องเที่ยว 3) กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน และเข้มงวด เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) จัดทำคู่มือท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ในครั้งนี้ มีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่ได้ศึกษามา นำมาเรียบเรียงด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชนในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง จำนวน 56 คน
2. ประชาชนในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง จำนวน 412 คน
3. นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ไม่มีข้อมูลเพราะไม่มีหน่วยงานใดเก็บข้อมูล

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชนในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

เนื่องจากประชากรในการวิจัยมีหลายกลุ่มและบางกลุ่มมีจำนวนน้อย ดังนั้น ประชากรที่มีจำนวนน้อยจะทำการเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด ได้แก่ กำนัน จำนวน 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ส่วนประชากรที่มีจำนวนมาก จะทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการกำหนดเอง และเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย	วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง	แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	1
กำนัน	แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	1
ผู้ใหญ่บ้าน	แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	1
ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ	แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	3
ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ	แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	3
ประชาชนในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง	แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	5
นักท่องเที่ยว	แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	8
	รวม	22

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือสำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง โดยแนวคำถามจะเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำราทางวิชาการ เว็บไซต์ของหน่วยงาน องค์กร วารสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมกับการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือในนาม โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ถึง องค์กรบริหารส่วนตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

3.3.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสำรวจชุมชน (Community Survey) และพื้นที่โดยรอบชุมชน สำรวจสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม และสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จดบันทึกรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อให้เข้าใจบริบทของชุมชนอย่างชัดเจน

3.3.3 การสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

3.3.4 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจาก

การสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยนำแนวคิดด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

กำหนดประเด็น : นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สำรวจ สังเกต และข้อมูลจากเอกสารที่รวบรวมมากำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จำแนกหมวดหมู่ : นำข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์มาจำแนกหมวดหมู่ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อนำมาจัดเป็นหมวดหมู่

สร้างข้อสรุป : นำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาอย่างละเอียด และนำประเด็นจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมาจัดเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างข้อสรุปย่อยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่มีความเหมือนกัน แล้วนำมาจัดกลุ่ม เพื่อสร้างบทสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยการศึกษาเอกสาร การสำรวจและการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 22 คน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4.1.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

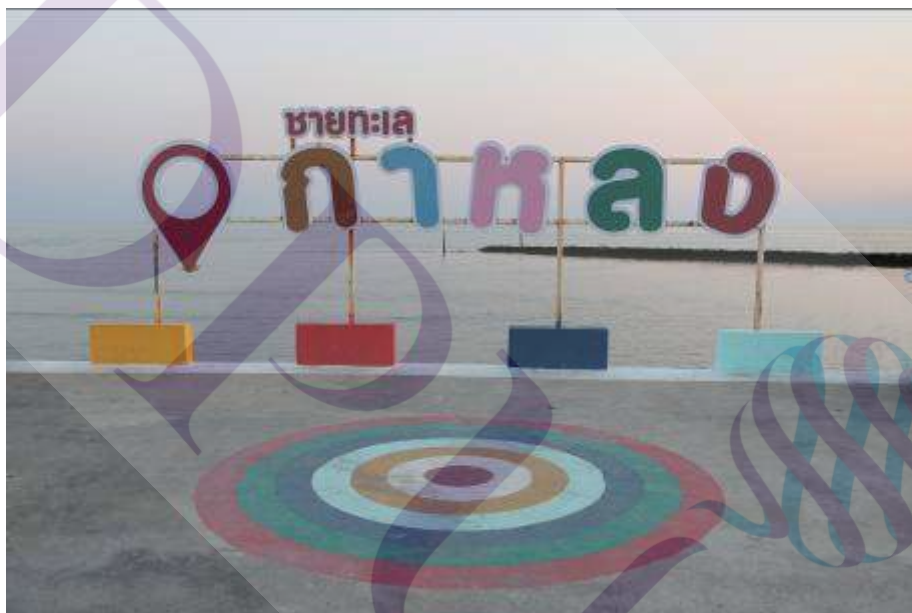
ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดผลการศึกษาในประเด็นองค์ประกอบด้านพื้นที่ ดังนี้

4.1.1.1 อาณาเขตของพื้นที่

ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทิศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 3 บ้านล่าง หมู่ที่ 4 บ้านนาขวาง หมู่ที่ 6 บ้านท้องคุ้ง และหมู่ที่ 8 บ้านบน ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทิศใต้ ติดทะเลด้านอ่าวไทย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบางโทรัด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 5 บ้านนาขวาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4.1.1.2 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (ทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์)

ในพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีสิ่งดึงดูดใจหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้กราบไหว้บูชากันหลายจุด ศาลเจ้าพ่อกิมทัง ที่มีอายุกว่า 100 ปี พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ที่นักท่องเที่ยวจะได้ชมความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าชายเลน สะพานปลากาหลง เป็นสะพานปูน มีการทาสีแต่งปูน กั้นขอบด้วยสีสดใส และทาง อบต.กาหลงได้นำป้ายตัวอักษรที่เขียนว่า ชายทะเลกาหลง มาติดตั้งปลายสะพาน เพื่อเป็นจุดเช็คอินให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูปและมานั่งพักผ่อน มีการสร้าง Landmark เป็นสัญลักษณ์ คือ สะพานสายรุ้ง เป็นสะพานไม้ทอดออกไปในทะเล ทาสีสดใส สะดุดตาให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูปและชมวิวทิวทัศน์ชายทะเล

ภาพที่ 4.1 จุดเช็คอินสะพานปลากาหลง

ที่มา: ผู้วิจัย

4.1.1.3 ความโดดเด่นของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

สิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีหลายอย่าง เช่นที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้คนมากราบไหว้ มีรูปหล่อหลวงปู่โตหรือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี มีไฮ้ไ้กุมารทองวัดเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งคนนิยมมากราบไหว้ขอโชคขอลาภ ดังคำสัมภาษณ์ของคุณเอ (นามแฝง) ดังนี้

“ที่วัดก็จะมีศักดิ์สิทธิ์อย่างไร้ใจ ก็มีคนมาขอโชคขอลากันเยอะ
สมหวังแล้วก็จะมาจุดประทัดกัน ส่วนใหญ่คนจะมากันวันหยุดมากกว่า”

(คุณเอ [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

และบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนมีบรรยากาศร่มรื่น ลมพัดเย็นสบาย
สามารถเห็นสัตว์ทะเลได้ทั้งปลาตีน หรือปูทะเลพันธุ์ต่าง ๆ และบรรยากาศในช่วงเช้าและช่วงเย็น
คนจะนิยมมาที่สะพานปลาทลง เพื่อชมบรรยากาศพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกที่สวยงาม
และสะพานสายรุ้ง ซึ่งมีสีสันสวยงาม ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาถ่ายรูป โดยเฉพาะในวันหยุด
จะเดินทางมาจำนวนมากในวันธรรมดา ดังคำสัมภาษณ์ของคุณบี (นามแฝง) ดังนี้

“ตรงสะพานปลาเนี่ย คนจะมากันเยอะช่วงเย็น ๆ มานั่งรับลม
แล้วก็มาดูพระอาทิตย์ตกกัน ส่วนตรงสะพานสายรุ้ง สีสันมันสวย พวก
นักท่องเที่ยวก็จะมาถ่ายรูปกัน แต่ช่วงเที่ยงช่วงบ่ายมันร้อน ก็จะมากันช่วงบ่าย
แก่ ๆ ใกล้เคียงเย็นแล้วมากกว่า”

(คุณบี [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

ภาพที่ 4.2 บริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลทลาง

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.3 สัตว์ทะเลที่พบบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลกาหลง

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.4 บรรยากาศยามเย็นบริเวณสะพานปลาท่าหลวง

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.5 สะพานสายรุ้ง

ที่มา: ผู้วิจัย

4.1.1.4 พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจพื้นที่โดยรอบชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง พบว่ามีพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวได้พอสมควร ที่จอดรถสามารถรองรับรถยนต์ขนาด 4 ล้อได้จำนวนไม่เกิน 20 คัน อย่างไรก็ตามหากเกิดการรวมตัวของนักท่องเที่ยวมากเกินไปก็จะเกิดความแออัดได้ แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวโดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมา จึงทำให้ไม่เกิดความแออัด สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

4.1.1.5 ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในการรับนักท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในการรับนักท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) น้ำประปา ในชุมชนมีน้ำประปาไว้ใช้ และมีน้ำบาดาล โดยมีบ่อบาดาล จำนวน 2 บ่อ
- 2) ไฟฟ้า หมู่บ้านในตำบลกาหลง มีไฟฟ้าใช้ทั้งหมด แต่บริเวณชุมชนชายทะเลกาหลงตรงส่วนของทางเข้าพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลกาหลง ตั้งแต่สะพานปูนจนถึงสะพานไม้สี่รัฐ ไม่มีไฟฟ้าตามทางเดิน
- 3) โทรศัพท์ ไม่มีโทรศัพท์สาธารณะให้บริการ แต่สัญญาณโทรศัพท์มือถือและสัญญาณอินเทอร์เน็ตสามารถใช้งานได้
- 4) ถนน มีถนนเส้นทางหลักเป็นถนนลาดยางและถนนคอนกรีต ขนาด 2 เลน กว้าง 6 เมตร สามารถเดินทางได้สะดวกด้วยรถยนต์ขนาด 4 ล้อเท่านั้น
- 5) การขนส่ง มีรถรับจ้างวิ่งจากหมู่บ้านไปอำเภอหรือชุมชน
- 6) การระบายน้ำ มีปัญหาน้ำท่วมขังบ้าง ส่วนใหญ่เกิดจากเวลาน้ำทะเลหนุน ซึ่งน้ำจะท่วมจนถึงบริเวณวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) แต่ใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมงก็จะลดตามเดิม
- 7) การกำจัดขยะ มีการกำจัดขยะโดยอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง
- 8) ด้านการบริการ ไม่มีที่ทำการไปรษณีย์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- 9) ด้านการศึกษา เดิมเคยมีโรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลง แต่ได้ยุบเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลง ตั้งแต่ปี 2563 แล้ว
- 10) ด้านการอนามัย ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ไม่มีสถานบริการสาธารณสุข แต่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาหลง ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บริเวณสถานีรถไฟกาหลง ห่างจากหมู่ที่ 7 ประมาณ 6 กิโลเมตร

11) ด้านความปลอดภัย ยังไม่มีมาตรการด้านความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัยในพื้นที่ชุมชน

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านพื้นที่ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดในประเด็นย่อย ๆ ประกอบด้วย 1) อาณาเขตของพื้นที่ ซึ่งถือว่า หมู่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง เป็นหมู่บ้านเดียวที่มีพื้นที่ติดชายทะเล และมีพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในพื้นที่ 2) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (ทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์) ในพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศค่อนข้างสมบูรณ์ สะพานปลากาหลง และสะพานสายรุ้ง 3) ความโดดเด่นของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำบุญหรือแสวงโชค ก็ไปเที่ยวที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัด หากเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็มีป่าชายเลนที่มีทั้งต้นไม้ที่หลากหลาย สัตว์ในป่าชายเลนหลากชนิด เช่น ปลาปู และนก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของชุมชนคือ สะพานสายรุ้ง ที่เป็นแลนด์มาร์คที่นักท่องเที่ยวต้องมาถ่ายรูปเป็นที่ระลึก 4) พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว พื้นที่ในชุมชนยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวโดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมา จึงทำให้ไม่เกิดความแออัด 5) ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในการรับนักท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในการรับนักท่องเที่ยวได้พอสมควร

4.1.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดผลการศึกษาในประเด็นองค์ประกอบด้านการจัดการ ดังนี้

4.1.2.1 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการเดินทางเข้าไปยังชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง สามารถเดินทางได้สะดวกเนื่องจากมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีต เข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้ทุกแห่ง โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัวเป็นจำนวนมาก ส่วนการเดินทางโดยใช้บริการขนส่งสาธารณะค่อนข้างไม่สะดวก หากเดินทางมาโดยรถไฟ สามารถลงรถได้ที่สถานีรถไฟบ้านกาหลง แต่จะไม่มีรถบริการสาธารณะให้บริการในการเดินทางเข้าไปยังชุมชน และหากโดยสารรถตู้หรือรถทัวร์ สามารถมาลงรถที่ปากทางเข้าวัดกาหลง แล้วต่อรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่ปากทางมาลงที่บ้านชายทะเลกาหลงได้ ค่าโดยสารประมาณ 50 บาท ส่วนรถสองแถว สามารถใช้บริการรถสองแถว

สายมหาชัย - ชายทะเลกาหลง ได้ โดยขึ้นรถที่หน้าวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร รถจะเข้าไปถึงก่อนบริเวณสะพานปลากาหลง แต่คนไม่นิยมมาก เนื่องจากผู้โดยสารน้อย ทำให้รถสองแถวไม่ค่อยเดินรถเข้าไปถึงชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของคุณซี (นามแฝง) ดังนี้

“ถ้าคนมีรถมากก็จะสะดวกนะ แต่ถ้ามารถโดยสารสาธารณะก็จะลำบาก เคยมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันเป็นกลุ่ม ตอนเข้ามาก็นั่งรถสองแถว พอจะกลับก็ไปขึ้นรถสองแถว แต่รอตั้งนานก็ไม่มีรถเข้ามาซักที จนมีชาวบ้านมาบอกผม ผมเลยขับรถไปส่งพวกเค้าในตัวเมืองเลย”

(คุณซี [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 29 มกราคม 2565)

4.1.2.2 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

ในบริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) ที่พักแรม (Accommodation) ยังไม่มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยว แต่สามารถกางเต็นท์ได้บริเวณที่จอดรถศาลเจ้ากิมทัง โดยมาขออนุญาตผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอกางเต็นท์ได้ ส่วนโฮมสเตย์ยังไม่มี แต่ทางหมู่บ้านได้ขออาคารเรียนของโรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลงเดิมจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่สมุทรสาครไว้ใช้ทำเป็นโฮมสเตย์ในอนาคต
- 2) ร้านอาหาร มีร้านอาหารขนาดใหญ่ 2 ร้าน ร้านอาหารเจ้าใจ ชายทะเลกาหลง ตั้งอยู่บริเวณสะพานปลากาหลง ขายอาหารทะเลเป็นหลัก และร้านคำริมเล อยู่บริเวณก่อนทางเข้าพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลกาหลง มีร้านขายอาหารทะเลทอด ร้านขายลูกชิ้นปิ้ง อยู่บริเวณสะพานปลากาหลง และมีร้านขายเครื่องดื่ม 2 ร้าน ส่วนบริเวณวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) มีร้านขายก๋วยเตี๋ยว และร้านขายอาหารตามสั่งให้บริการ
- 3) การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ยังไม่มีให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว
- 4) สินค้าที่ระลึก บริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ไม่มีร้านขายสินค้าที่ระลึก มีแต่ร้านขายอาหารทะเลแปรรูป ลักษณะร้านเป็นเพิง ตั้งอยู่บริเวณสะพานปลากาหลง และทางเข้าพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ขายอาหารทะเลแปรรูป เช่น ปลาแดดเดียว ปลาหูหวาน ปลาอินทรีหอม กุ้งแห้ง กะปิ ดอกเกลือ เป็นต้น
- 5) ห้องน้ำสาธารณะ มีให้บริการบริเวณศาลเจ้าพ่อกิมทัง จำนวน 1 ห้อง หรือใช้บริการห้องน้ำที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ได้โดยไม่มีค่าบริการ ส่วนห้องน้ำ

ส่วนบุคคลของชาวบ้านในบริเวณชุมชน มีการเก็บค่าบริการ คนละ 5 บาท ดังคำสัมภาษณ์ของ คุณดี (นามแฝง) ดังนี้

“ห้องน้ำก็จะมีตรงศาลเจ้า จะเปิดไว้ห้องเดียว ไม่ได้เก็บตังค์ จริง ๆ ก็มีห้องน้ำที่ทำใหม่ นะ แต่ที่เปิดให้ใช้ห้องน้ำห้องเดียวเพราะไม่มีคนดูแล อาศัยชาวบ้านที่เป็นจิตอาสาที่แหละคอยช่วยดูให้ หรือจะไปเข้าห้องน้ำบ้านชาวบ้าน ก็ได้ เค้าก็คิดตังค์คนละไม่กี่บาท หรือจะไปเข้าที่วัดก็ได้”

(คุณดี [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 19 มกราคม 2565)

ภาพที่ 4.6 ห้องน้ำที่เปิดให้บริการบริเวณศาลเจ้ากิมทัง

ที่มา: ผู้วิจัย

6) ที่จอดรถ สามารถจอดรถบริเวณสะพานปลาگاهลงและบริเวณ โดยรอบศาลเจ้าพ่อกิมทังได้ และหากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากสามารถจอดรถที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลگاهลง) ได้เช่นกัน โดยไม่เสียค่าบริการ ซึ่งเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ของคุณเอก (นามแฝง) ดังนี้

“ที่จอดรถก็พออยู่นะ อย่างตอนก่อน โศกวิทที่สะพานสายรุ้งเริ่มมีคนรู้จักเยอะ คนมาเที่ยวเต็มเลย จอดรถกันเต็มถนนยาวไปถึงทางเข้าหมู่บ้าน ตอนนี้อมาก็มาจอดที่ศาลเจ้าได้ ตรงสะพานปลาได้ ไม่เก็บตังค์ แล้วก็จอดที่วัดก็ได้ เดินจากวัดมาสะพานไม้ไกลหรอก”

(คุณเอก [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 29 มกราคม 2565)

ภาพที่ 4.7 ที่จอดรถบริเวณศาลเจ้ากิมทัง และวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง)

ที่มา: ผู้วิจัย

7) ถังขยะ มีการบริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง ซึ่งจัดวางถังขยะตามจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีจำนวนเพียงพอ ที่บริเวณสะพานปลาหลง มีการจัดวางถังขยะโดยแยกประเภทของขยะ และองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลงจะนำขยะไปกำจัด โดยความถี่ในการจัดเก็บขยะไม่แน่นอน

ภาพที่ 4.8 ถังขยะที่วางตามจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

ที่มา: ผู้วิจัย

8) ป้าย/เครื่องหมายบอกทาง จากถนนพระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) เข้าสู่ทางเข้าวัดกาหลง หรือถนนชนบท สศ.2028 จะมีป้ายบอกทางเข้าชายทะเลกาหลงตลอดทาง ซึ่งมีการปรับปรุงซ่อมแซมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง

ภาพที่ 4.9 ป้ายบอกทาง

ที่มา: ผู้วิจัย

9) ตู้ ATM บริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ไม่มีตู้ ATM ไว้บริการนักท่องเที่ยว จะมีตู้ ATM อยู่บริเวณทางเข้าถนนชนบท สค.2028 และที่วัดกาหลง

10) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงยังไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หากต้องการสอบถามข้อมูลหรือต้องการติดต่อทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถประสานผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง กำนันตำบลกาหลง หรือองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง ได้

11) การรักษาความปลอดภัย ยังไม่มีมาตรการด้านความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัยในพื้นที่ชุมชน แต่มีแผนในการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในบริเวณพื้นที่เสี่ยงต่อไปในอนาคต

4.1.2.3 การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ยังมีน้อย ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร นักท่องเที่ยวจะรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านนักกริวิหรือยูทูปเบอร์ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่มากกว่า โดยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง คือ สะพานสายรุ้ง ซึ่งมีสีสันสวยงามโดดเด่น นักท่องเที่ยวนิยมมาถ่ายรูปกัน

4.1.2.4 นโยบายหรือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ยังไม่มีนโยบายหรือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หากมีแต่การรับมอบนโยบายจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง แล้วผู้ใหญ่บ้านจึงรับมาดำเนินการ โดยประชุมคนในหมู่บ้านเพื่อรับทราบและปฏิบัติต่อไป

4.1.2.5 การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีน้อย ในเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาหลงมีการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในตำบลกาหลง แต่ไม่ครอบคลุมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

4.1.2.6 แนวทางเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เรื่องขยะ น้ำเสีย

องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล ซึ่งไม่มีผลกระทบที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก โดยเรื่องขยะมีการจัดวางถังขยะตามแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ส่วนเรื่องน้ำเสีย เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนไม่มีโรงงานตั้งอยู่ จึงไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ หากมีก็เป็นน้ำเสยรวมถึงขยะที่พัดมาทางทะเลจากที่อื่น

4.1.2.7 การส่งเสริมให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

มีการจัดกิจกรรมบิ๊กคลีนนิ่งเดย์ (Big Cleaning Day) โดยเป็นการร่วมมือของหน่วยงานราชการ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ ให้มาช่วยกันทำความสะอาด ช่วยกันเก็บขยะ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมปลูกป่าชายเลน ซึ่งหากมีหน่วยงานสนใจจะทำกิจกรรม สามารถประสานงานกับทางผู้ใหญ่บ้านได้

ภาพที่ 4.10 ป้ายรณรงค์ให้ช่วยกับเก็บขยะ และห้ามจับสัตว์น้ำ

ที่มา: ผู้วิจัย

4.1.2.8 ความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน จากการสัมภาษณ์กำนันตำบลกาหลง และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ได้ให้ข้อมูลว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยว และทางกำนันตำบลกาหลงได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวตำบลกาหลงแล้ว

4.1.2.9 กฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่

บริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ไม่มีการตั้งกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่มีการกำหนดเวลาเข้าออก และไม่มีผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง ชาวบ้านจะช่วยกันดูแลรักษาความ

ปลอดภัยกันเอง ไม่มีป้ายแจ้งเตือนเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย มีเพียงป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น ซึ่งมีผู้ฝ่าฝืนนำแอลกอฮอล์เข้าไปดื่มหรือมั่วสุมกันบ้าง ชาวบ้านก็จะคอยดูแลตักเตือน ดังคำสัมภาษณ์ของคุณก (นามแฝง) ดังนี้

“เราไม่ได้ติดป้ายอะไร มีแต่ป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตรงป่าชายเลนก็ให้เข้าออกได้ตลอด แต่ตอนกลางคืนจะไม่มีไฟนะ ส่วนชาวบ้านที่บ้านเค้าอยู่เลยตรงป่าชายเลนไป เค้าก็จะชินทางแล้ว อย่างมีคนทิ้งขยะ หรือคนเข้าไปกินเหล้ามั่วสุมกัน ชาวบ้านก็จะคอยดูคอยเตือนกันเอง ไม่ได้มีการตั้งให้ใครดูแล อย่างตรงสะพานปลา เคยเอาพวกซุ่มที่นั่ง พวกมั่วสุมไปตั้งไว้ คนก็ไปจับกลุ่มกินเหล้ากัน เลยต้องเอาออก”

(คุณก [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 16 มกราคม 2565)

ภาพที่ 4.11 ป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ที่มา: ผู้วิจัย

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านการจัดการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดในประเด็นย่อย ๆ ประกอบด้วย 1) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก และนักท่องเที่ยวที่มาโดยรถยนต์ส่วนตัวจะสะดวกกว่าเดินทางมาโดยรถขนส่งสาธารณะ 2) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (1) ที่พักแรม ยังไม่มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยว แต่สามารถกางเต็นท์ได้บริเวณ ศาลเจ้ากิมทัง ส่วนโฮมสเตย์มีแผนจะดำเนินการในอนาคต (2) ร้านอาหาร มีร้านอาหารขนาดใหญ่ 2 ร้าน บริเวณสะพานปลากาหลง ร้านอาหารเจ้าใจ ชายทะเลกาหลง และร้านตำริมเล มีร้านขายอาหารทะเลทอด ร้านขายลูกชิ้นปิ้ง และมีร้านขายเครื่องดื่ม 2 ร้าน ส่วนบริเวณวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) มีร้านขายก๋วยเตี๋ยว และร้านขายอาหารตามสั่ง (3) การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ยังไม่มีให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว (4) สินค้าที่ระลึก มีร้านขายอาหารทะเลแปรรูป ตั้งอยู่บริเวณสะพานปลากาหลง และทางเข้าพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน (5) ห้องน้ำสาธารณะ มีให้บริการบริเวณศาลเจ้าพ่อกิมทัง จำนวน 1 ห้อง และที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ไม่เก็บค่าบริการ ส่วนห้องน้ำส่วนบุคคลของชาวบ้านในบริเวณชุมชน มีการเก็บค่าบริการ คนละ 5 บาท (6) ที่จอดรถ สามารถจอดรถบริเวณสะพานปลากาหลง บริเวณโดยรอบศาลเจ้าพ่อกิมทัง และที่วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ได้ (7) ถึงขณะนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลงเป็นผู้รับผิดชอบในการ จัดวางถังขยะตามจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว และนำขยะไปกำจัด (8) ป้าย/เครื่องหมายบอกทาง จากถนนพระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) เข้าสู่ทางเข้าวัดกาหลง หรือถนนชนบท สค.2028 มีป้ายบอกทางเข้าชายทะเลกาหลงตลอดทาง (9) ตู้ ATM ไม่มีให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว (10) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ยังไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (11) การรักษาความปลอดภัย ยังไม่มีมาตรการด้านความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัยในพื้นที่ชุมชน 3) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร นักท่องเที่ยวจะรู้จักแหล่งท่องเที่ยวผ่านนักกรีวิวหรือยูทูปเบอร์ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่มากกว่า 4) นโยบายหรือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังไม่มีนโยบายหรือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5) การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีน้อย 6) แนวทางเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เรื่องขยะ น้ำเสีย องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล ซึ่งไม่มีผลกระทบที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก 7) การส่งเสริมให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการจัดกิจกรรมบีกคีนนิ่งเดย์ (Big Cleaning Day) มีกิจกรรมปลูกป่าชายเลน 8) ความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนบ้าน

ชายทะเลกาหลงมีความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยว และมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว ตำบลกาหลง 9) กฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่มีการตั้งกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีเพียงป้ายห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น

4.1.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดผลการศึกษาในประเด็น องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ดังนี้

4.1.3.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภายในพื้นที่บริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดำเนินการได้ คือ การเดินเส้นทางธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ไปจนถึงการถ่ายรูปเป็นที่ระลึกที่สะพานสายรุ้ง การส่องสัตว์/ดูนก การนั่งเรือ/แพชมภูมิประเทศ ชมทัศนียภาพตามชายฝั่งทะเล การพายเรือแคนู/เรือคายัก การขี่รถจักรยาน และการกางเต็นท์นอนพักแรม หรือหากจะทำกิจกรรมปลูกป่าชายเลน ก็สามารถติดต่อผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง กำนันตำบลกาหลง หรืออบต.กาหลงได้ หรือหากต้องการทำบุญเข้าวัด ทางวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวตำบลกาหลง ก็มีแผนจะทำโครงการไหว้พระ 3 วัด (วัดนาขวาง วัดกาหลง วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ดังคำสัมภาษณ์ของคุณชัย (นามแฝง) ดังนี้

“กิจกรรมก็มีปลูกป่าชายเลน ที่หมู่ 7 ถ้ามาเป็นหมู่คณะ มาเป็นรถทัวร์ ก็จะมีรถรางให้บริการ 2 คัน รถก็มาจอดที่วิสาหกิจชุมชนนี้ แล้วนั่งรถรางรับลมชมวิวนาเกลือไปจนถึงชายทะเลกาหลง และวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว ตำบลกาหลง ก็มีแผนจะทำโครงการไหว้พระ 3 วัด ที่อยู่ในตำบลกาหลงด้วย มีวัดนาขวางที่มีความเก่าแก่ วัดกาหลงที่โด่งดังเรื่องหลวงปู่ศุข วัดแก้วมงคล ที่คนมาไหว้หลวงปู่โต และขอพรจากไอ้ไข่กันเยอะ”

(คุณชัย [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 29 มกราคม 2565)

ภาพที่ 4.12 รถรางนำเที่ยวในตำบลกาหลง

ที่มา: ผู้วิจัย

4.1.3.2 การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง เคยจัด โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดกาหลง โดยมีวิทยากรจากสาขาวิชาการ โรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสยาม มาบรรยายให้แก่แก่นักเรียนในตำบลกาหลงได้เรียนรู้ และได้มีการประชุมการจัดโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ชุมชนอีกครั้ง แต่เนื่องจาก

สถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จึงต้องยกเลิกโครงการไป ดังคำสัมภาษณ์ของคุณ โอ (นามแฝง) ดังนี้

“มีนะ อบรมมัคคุเทศก์ ทางอบต.เค้าทำโครงการ เชิญวิทยากร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมาบรรยาย ประชุมไปหมดเรียบร้อยแล้วด้วย ทีนี้มา เกิดช่วงโควิดขึ้นมา เลยต้องยกเลิกโครงการไป”

(คุณ โอ [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 29 มกราคม 2565)

4.1.3.3 การสื่อความหมายธรรมชาติ

จากผลการศึกษาในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ยังไม่มีการให้ความรู้ การทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ มีเพียงป้าย ๕ เดินตามรอยพ่อสอน และป้ายพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในพระราชพิธีแรกนาขวัญหว่านข้าว บริเวณสวนจิตรลดา วันที่ 10 พฤษภาคม 2534 ความว่า “...ป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่ชายทะเลและอ่าวไทย แต่ปัจจุบัน ป่าชายเลนของประเทศไทย กำลังถูกบุกรุกและถูกทำลายไปโดยผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน จึงควรหาทางป้องกันอนุรักษ์และขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะต้นโกงกาง เป็นไม้ชายเลนที่แปลก และขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยระบบน้ำขึ้นน้ำลงในการเติบโตด้วย จึงขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ ร่วมกันหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการทดลองขยายพันธุ์โกงกาง และปลูกสร้างป่าชายเลนกันต่อไป...” ซึ่งป้ายทั้ง 2 ป้ายนี้ ทางชาวบ้านช่วยกันจัดทำ และเนื่องจากพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในความดูแลของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จะดำเนินการใด ๆ ต้องขออนุญาตก่อน โดยอบต.กาหลงจะเป็นผู้จัดสรรงบประมาณดำเนินการให้ และถ้าเป็นช่วงมรสุม คลื่นจะซัดเข้าถึงบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนค่อนข้างแรง ทำให้ป้ายเกิดความเสียหายได้

ภาพที่ 4.13 ป้ายในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน

ที่มา: ผู้วิจัย

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดในประเด็นย่อย ๆ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายในพื้นที่บริเวณชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดำเนินการได้ คือ การเดินเส้นทางธรรมชาติ การส่องสัตว์/ดูนก การนั่งเรือ/

แพชมภูมิประเทศ การพายเรือแคนู/เรือคายัค การขี่รถจักรยาน และการกางเต็นท์นอนพักแรม รวมถึงกิจกรรมปลูกป่าชายเลน และการทำบุญไหว้พระ 3 วัด (วัดนาขวาง วัดกาหลง วัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) 2) การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง เคยจัดโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ชุมชน และมีแผนการจัดโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ชุมชนอีกครั้ง แต่เนื่องจากสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จึงต้องยกเลิกโครงการไป 3) การสื่อความหมายธรรมชาติ ในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน ยังไม่มีการให้ความรู้ การทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ มีเพียงป้าย ๕ เดินตามรอยพ่อสอน และป้ายพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับเรื่องป่าชายเลนเท่านั้น

4.1.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดผลการศึกษาในประเด็น องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

4.1.4.1 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชน

จากผลการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย ด้านการท่องเที่ยว โดยจะมีการประชุมของทางหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจะแจ้งชาวบ้านผ่านหอกระจายข่าวให้มาประชุมกันที่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน หรือที่ตั้งเดิมของโรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลง

4.1.4.2 รายได้จากการท่องเที่ยวของคนในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่มเท่านั้น ไม่มีรายได้จากการนำเที่ยว รายได้จากการให้บริการด้านที่พัก หรือรายได้จากการแสดงศิลปพื้นเมือง เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง จึงนำอาหารทะเลที่จับได้ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ปลาแดดเดียว กุ้งแห้ง ปลาหวาน กะปิที่ใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม ดอกเกลือใช้สำหรับปรุงอาหารและทำสปา ส่วนคนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำประมงก็จะขายอาหารประเภทอื่น เช่น ไข่กรอก ลูกชิ้นปิ้ง กุ้งทอด ปลาหมึกทอด และเครื่องดื่มแทน ดังคำสัมภาษณ์ของคุณนิค (นามแฝง) ดังนี้

“คนไหนทำประมง เค้าจับมาก็มาขายเองเลย ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่วนป่ากับลุ่มอายุขนาดนี้ออกเรือไม่ไหวแล้วลูก ก็รับของมาขาย มาทำกุ้งทอด ปลาหมึกทอด แล้วก็เอาพวกน้ำอัดลมมาขายเอา”

(คุณนิค [นามสมมุติ], การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

4.1.4.3 การมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนของคนในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนจากการช่วยกันดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ คนที่ทำอาชีพประมงก็ใช้เครื่องมือในการจับสัตว์ทะเลตามที่หน่วยงานราชการกำหนด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลไว้ ส่วนชาวบ้านก็ช่วยกันดูแลไม่ให้นักท่องเที่ยวมาจอดแะหอยตามโขดหิน ช่วยกันเป็นหูเป็นตารักษาความสะอาดตามแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกลาง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดในประเด็นย่อย ๆ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในการประชุมของหมู่บ้าน 2) รายได้จากการท่องเที่ยวของคนในชุมชน มีรายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่มเท่านั้น ไม่มีรายได้จากการนำเที่ยว รายได้จากบริการด้านที่พัก หรือรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง 3) การมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนของคนในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนจากการช่วยกันดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางทะเล ช่วยกันรักษาความสะอาดตามแหล่งท่องเที่ยว

4.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกลาง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากผลการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์โดยการลงพื้นที่ของผู้วิจัย ทำให้ได้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกลาง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

4.2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

จากการศึกษาพบว่า ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีความเหมาะสม และส่งผลสำเร็จต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลายประการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นแนวทางในการจัดการให้ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ดังนี้

4.2.1.1 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการขนส่งสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว จะเป็นการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

4.2.1.2 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรปรับปรุงทัศนียภาพถนนทางเข้าหมู่บ้านให้สวยงาม สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ และควรปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากต่อไป

4.2.1.3 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ควรส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชายเลนเพิ่ม รวมทั้งอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน

4.2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

จากการศึกษาพบว่า ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามองค์ประกอบด้านการจัดการในภาพรวม มีการดำเนินการไปในทางที่ดี แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการบางประการที่ไม่อาจทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ดังนี้

4.2.2.1 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมกับพื้นที่และจำนวนนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ต้องได้รับการดูแลและพัฒนาปรับปรุงให้มีความพร้อมรองรับการใช้ประโยชน์อยู่เสมอ

4.2.2.2 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้และเข้าถึงข่าวสารได้ง่าย และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมได้มากขึ้นด้วย

4.2.2.3 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เพื่อเป็นการวางแผนการจัดการที่ยั่งยืน รวมถึงควรมีการใช้กฎหมายในการ

ควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

4.2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

จากการศึกษาพบว่า ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ซึ่งได้ดำเนินงานในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างดี แต่ก็ยังพบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ดังนี้

4.2.3.1 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำกิจกรรมให้มากขึ้น โดยปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ ให้กับนักท่องเที่ยว

4.2.3.2 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรพัฒนาบุคลากรที่สามารถให้ความรู้ในการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถให้ความรู้ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้

4.2.3.3 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรดำเนินการประสานงานของบประมาณจากภาครัฐในการทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4.2.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งได้มีการดำเนินการไปในทางที่ดี แต่ก็ยังพบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ดังนี้

4.2.4.1 จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนในการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และจะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น และควรมีการสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวตำบลกาหลงทำงานอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ พบว่า ควรอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวด้านบริการขนส่ง

สาธารณะ ควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพให้มีความสวยงาม ควรปรับปรุงระบบสาธนาอุปโภคและ สาธนาอุปการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และควรเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ 2) องค์ประกอบ ด้านการจัดการ พบว่า ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และควรมีการใช้ กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 3) องค์ประกอบด้าน กิจกรรมและกระบวนการ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ควรพัฒนาบุคลากร จัดอบรมมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น ควรของบประมาณจากภาครัฐในการทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่าง แท้จริง และควรสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวตำบลกาหลงทำงานอย่างเป็นรูปธรรม มากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยการสำรวจพื้นที่และการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษา พร้อมข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลตามประเด็น ดังนี้

5.1.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

5.1.1.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

จากการศึกษาถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่ พบว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหมู่บ้านเดียวในตำบลกาหลง ที่มีอาณาเขตติดทะเลอ่าวไทย มีส่วนของพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน มีสะพานสายรุ้ง สะพานปลากาหลง และวัดแก้วมงคล (ชายทะเลกาหลง) ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว มีทิวทัศน์น่าเก็ื่อนากุ้งให้ชมทัศนียภาพระหว่างเดินทางเข้าหมู่บ้าน ถือว่าเป็นศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ บุษกร ภวจินดา (2547) กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่ธรรมชาติเพื่อให้

คงความเป็นธรรมชาติของบริเวณนั้น ๆ จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะความสมบูรณ์ของธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากนี้ ในพื้นที่ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีป่าชายเลน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติอย่างชัดเจน รวมไปถึงมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเช่นเดียวกัน สามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

ปัญหาและอุปสรรคด้านพื้นที่ที่พบ คือ การเดินทางเข้าถึงชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ต้องมียานพาหนะส่วนตัวเดินทางไปถึงจะสะดวก หากเดินทางโดยรถขนส่งสาธารณะค่อนข้างลำบาก เนื่องจากไม่มีรถขนส่งสาธารณะที่เดินทางเข้าไปถึงในพื้นที่ รวมถึงอาจต้องต่อรถหลายต่อ และถึงแม้จะมีรถสองแถวจากตัวเมืองเข้าไปบ้านชายทะเลกาหลง แต่ก็มักจะขาดระยะและไม่ค่อยเข้าไปรับส่งผู้โดยสารในพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชน เปลี่ยนเป้าหมายแหล่งท่องเที่ยวใหม่เนื่องจากการเดินทางที่ไม่สะดวก รวมไปถึงมีองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทั้งทางวัฒนธรรมหรือทางธรรมชาติค่อนข้างน้อย จึงทำให้พื้นที่ของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงไม่ค่อยเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลอง ของเดิม (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การคมนาคมหรือการเข้าถึงพื้นที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง เนื่องจากพื้นที่เป็นภูเขา มีเส้นทางเดินรถที่คดเคี้ยว และส่วนใหญ่รถโดยสารจะเข้าไปไม่ถึงบริเวณอุทยานแห่งชาติสาละวิน

5.1.1.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

จากการศึกษาถึงองค์ประกอบด้านการจัดการ พบว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังไม่มีนโยบายหรือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง ขาดด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดการขนส่งสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทอร รัตนบรรพต (2553) ที่มีความเห็นในการจัดการท่องเที่ยว คือ ควรมีการปรับปรุงสภาพถนนทางเข้าก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เช่น จัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ควรปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว หากแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการบริการที่ดี จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและอยากจะมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง และยังคงสอดคล้องกับที่ ดร.ชนิ เอมพันธ์ (2545) กล่าวว่า ปัจจัยทางกายภาพ

และการอำนวยความสะดวก ทั้งด้านการบริหารจัดการและการบริการนักท่องเที่ยว นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความประทับใจ และอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดการที่พบ คือ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ในพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ในเรื่องของห้องน้ำซึ่งพบว่าในบริเวณศาลเจ้ากิมทังมีห้องน้ำที่ได้ปรับปรุงใหม่ถึง 5 ห้อง อยู่ด้านข้างของศาลเจ้าฯ แต่ไม่เปิดให้บริการ เปิดให้บริการเพียงห้องน้ำห้องเดียวซึ่งอยู่ด้านหลัง โดยมีกล่องรับบริจาคเพื่อให้เป็นค่าตอบแทนกับชาวบ้านที่เป็นจิตอาสาคอยดูแลทำความสะอาด ส่วนเรื่องขยะมีการจัดวางถังขยะตามแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ แต่ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน มีจุดทิ้งขยะตรงทางเข้าออกเท่านั้น ทำให้นักท่องเที่ยวที่มั่งงายที่นำอาหารและน้ำเข้าไปทานในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนทิ้งขยะไว้ตามต้นไม้หรือทางเดิน ทำให้ทัศนียภาพความสวยงามของพื้นที่น้อยลง รวมไปถึงไม่มีจุดนั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และการไม่มีการตั้งกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้เกิดการมั่วสุมดื่มเหล้า ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ ร้านอาหารมีจำนวนน้อย ไม่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทอร รัตนบรรพต (2553) ที่มีความเห็นในการจัดการท่องเที่ยว คือ ควรมีการปรับปรุงสภาพถนนทางเข้าก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เช่น จัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5.1.1.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

จากการศึกษาถึงองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ มีเส้นทาง การเดินศึกษาธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน กิจกรรมบิ๊กลิ้นนิ่งเดี่ยว ซึ่งเป็นการปลูกจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกในการใส่ใจอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ ดงคำฟู (2551) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ กรมศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน พบว่า อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงานประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมให้การศึกษาและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยพบรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จำนวน 16 กิจกรรม และได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่วน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติ ตั้งแคมป์พักแรม/กางเต็นท์ พักนอนเรือนแพ

นั่งเรือชมธรรมชาติ พายเรือ คูดาว คุณก และศึกษาประวัติศาสตร์ และยังคงคล้องกับที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ส่วนในด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ทางชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงได้ดำเนินการจัดทำป้ายพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของป่าชายเลน

ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจกรรมและกระบวนการที่พบ คือ กิจกรรมและการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวมีน้อย การให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสื่อความหมายธรรมชาติ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐ ป้ายที่ติดตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนมีน้อย และไม่มีสื่อความหมายธรรมชาติ การอธิบายถึงพรรณไม้ หรือสัตว์ที่อยู่ในป่าชายเลน และการขาดมัลลเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถให้ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศรี เจริญวานิช และนิติพล ภูตะ โขติ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากที่สุดในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การขาดเจ้าหน้าที่ในการดูแลและแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ และขาดเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้ตามจุดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐ

5.1.1.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาถึงองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว ผ่านทางการประชุมของทางหมู่บ้าน และการประชุมของทางตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทอร รัตนบรรพต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่า ต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ควรปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ ภูวคณ บัวบางพลู และคณะ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกล่าวว่า แนวทางทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ

ให้มากขึ้น 2) สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ 3) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป 4) จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ โดยคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่พบ คือ ถึงแม้ว่าชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง จะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชนยังให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย เพราะขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำชุมชนยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอในการบริหารจัดการและสามารถรวบรวมคนในชุมชนให้มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกันได้ โดยพร้อมเพรียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิฐริน ไล่พันธ์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ และประชาชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมค่อนข้างน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ใจงาม (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ได้รับความสนใจน้อยเนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.1.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1.2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการปลูกป่าชายเลนเพิ่ม รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ปู ปลา หอย นก ฯลฯ เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว และเพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น อาจจัดทำโครงการจักรยานให้เช่าหรือจักรยานหยอดเหรียญบริเวณสถานีรถไฟบ้านกาหลง ปรับปรุงทัศนียภาพถนนทางเข้า

หมู่บ้านให้มีลักษณะสวยงาม โดดเด่น สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากต่อไป

5.1.2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมกับพื้นที่และจำนวนนักท่องเที่ยว ควรเปิดให้บริการห้องน้ำมากขึ้น อาจมอบหมายให้คนในชุมชนดูแลโดยตรงและของบประมาณจากภาครัฐในการจ่ายค่าตอบแทน เพิ่มถึงขยะมากขึ้นในจุดที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมจำนวนมาก เช่น บริเวณทางเข้าพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้าไปถ่ายรูปที่สะพานสายรุ้ง และเพิ่มความถี่ในการจัดเก็บขยะ ในส่วนของร้านอาหารและร้านขายของ ควรจัดระเบียบและปรับปรุงร้านค้าให้ดูสะอาดสวยงาม ไม่กินบริเวณพื้นที่ถนน และตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน ควรจัดทำป้ายไปที่จอดรถให้ชัดเจน และจัดบริเวณที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น รวมถึงเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารได้ง่าย และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมได้มากขึ้นด้วย ควรมีการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เพื่อเป็นการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน รวมถึงควรมีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

5.1.2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำกิจกรรมให้มากขึ้น นอกเหนือไปจากการเดินเส้นทางธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน และกิจกรรมปลูกป่าชายเลน ซึ่งในชุมชนได้มีการรวมกันเป็นกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลหลายฝั่ง บ้านชายทะเลกาหลง โดยแปรรูปอาหารทะเลและทำกะปิโบราณจำหน่ายมานานแล้ว อาจจัดกิจกรรม ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำอาหารทะเลแปรรูป ทำกะปิแบบโบราณ ด้วยวัตถุดิบที่มีในพื้นที่ คือ เเคะและเกลือ หรืออาจจัดกิจกรรมปั่นจักรยานเลียบชายทะเล กิจกรรมล่องเรือชมระบบนิเวศป่าชายเลน ชมวิถีชีวิตชาวประมง ชมการทำนาเกลือตากุ้ง รวมไปถึงการทำโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และพัฒนาบุคลากร จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถให้ความรู้ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ และดำเนินการประสานงานของงบประมาณจากภาครัฐในการทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

5.1.2.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวตำบลกาหลงทำงานอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณบ้านชายทะเลกาหลง

และให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน เนื่องจากทรัพยากรทางการเงินที่เกี่ยวข้องเป็นทรัพยากรของชุมชน การที่คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไปด้วย และจะทำให้การจัดการการท่องเที่ยว มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยในพื้นที่ชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรีบบุคลากรให้การสนับสนุนและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลงให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวได้
- 2) ควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้รับการอบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการ ด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ และควรจัดหางบประมาณในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการขนส่งสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นต่อไป
- 3) ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เชื่อมโยงกับชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง และเหมาะสมกับทรัพยากรในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการทำกะปิแบบดั้งเดิม กิจกรรมการเรียนรู้การทำนาเกลือ กิจกรรมการล่องเรือชมบรรยากาศป่าชายเลน กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน และกิจกรรมการไหว้พระ 3 วัดในตำบลกาหลง

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การดำรงชีพ วิถีชีวิต รวมไปถึงรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว
- 2) ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ศึกษาความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

3) ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมการท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม*. ม.ป.ท.: กรม.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). *ระบบโปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูล กชช. 2ค. ปี 2564*. <http://ebmn.cdd.go.th>
- กรมการปกครอง. (2565). *จำนวนประชากรในตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2564*. https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*. <https://smce.doae.go.th>
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2563). *ภูมิอากาศจังหวัดสมุทรสาคร*. <http://climate.tmd.go.th/data/province/กลาง/ภูมิอากาศสมุทรสาคร.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2564*. https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630
- กองพุทธศาสนสถาน กรมศาสนา. (2545). *ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). การศาสนา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*. กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ฉลอง ของเดิม. (2548). *ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. [การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2546). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2552). *ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คลังน่านาวิทยา.
- ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์. (2545). *การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ดรรรชนี เอมพันธ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์.*

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธเนศ ทวีบุรุษ. (2556). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอ*

สิงหนคร จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลา].

มหาวิทยาลัยสงขลา.

นิรุริน ไล่พันธ์. (2544). *ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติ*

ภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. [การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.* เพรส แอนด์ ดีไซน์.

บุษกร ภวจินดา. (2547). *สรุปการสัมมนาพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว. 14*

(เมษายน - มิถุนายน 2547): 63-68.

ประชิด สกณะพัฒน์ และคณะ. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. แสงดาว.*

พจนานา สนวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและ*

ธรรมชาติ.

เพ็ญศรี เจริญวานิช และนิติพล ภูตะโชติ. (2541) *การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาค*

ตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น

นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูวดล บัวบางพลู และคณะ. (2559). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยาน*

แห่งชาติ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

มณฑา เพ็ชรวรรณ และปิยะรัตน์ แสงเพชร. (2557). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่*

เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัด

สุราษฎร์ธานี. รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รชพร จันทรสว่าง. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. *การท่องเที่ยว.* <https://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยว>

วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. แสงดาว.*

วุฒิพงษ์ ดงคำฟู. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ กรณีศึกษาอุทยาน*

แห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน. [การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศิริภา คุณพระเนตร. (2553). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2554). *องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*.
<https://cbtyouth.wordpress.com>
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร. (2561). *แผนส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2562 - 2564*. <http://www.samutsakhonpao.go.th/index.html>
- องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง. (2563). *แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี (พ.ศ. 2561 - 2565)*.
http://www.kalong.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=136:2020-08-03-04-27-28&catid=34:2015-04-17-13-40-09&Itemid=77
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรัฐ ปานแป้น. (2555). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรรถพล ใจงาม. (2557). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อินทอร รัตนบรรพต. (2553). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

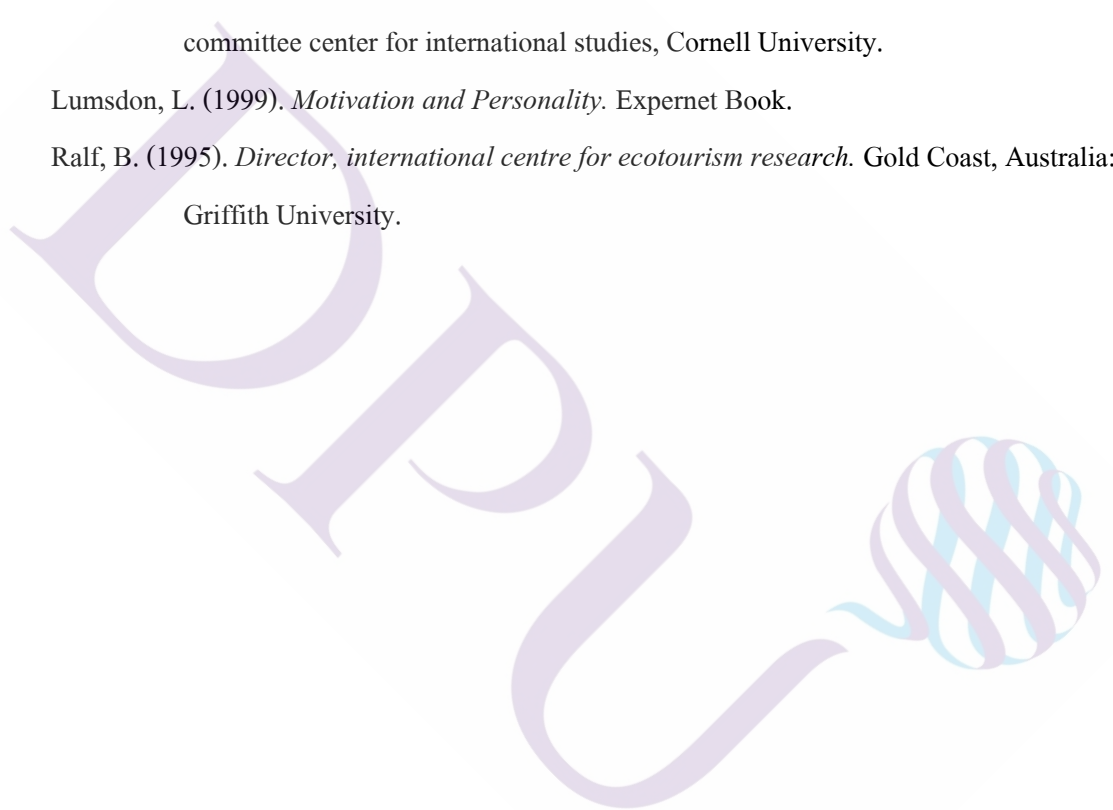
อารีย์ นัยพินิจ และรัฐชญา มณีเนตร. (2551). *การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทร โทมสเคย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาต่างประเทศ

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation : Concept and measures for project design implementation and evaluation*. NY: Rural development committee center for international studies, Cornell University.

Lumsdon, L. (1999). *Motivation and Personality*. Expernet Book.

Ralf, B. (1995). *Director, international centre for ecotourism research*. Gold Coast, Australia: Griffith University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบการสัมภาษณ์

แบบการสัมภาษณ์

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านชายทะเลกาหลง ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วันที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....เพศ.....อายุ.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ประเด็นที่สัมภาษณ์ โดยยึดหลักองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านพื้นที่

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (ทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์) มีอะไรบ้าง
2. ความโดดเด่นของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
3. มีพื้นที่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
4. มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเหมาะสมและเพียงพอต่อการรับนักท่องเที่ยวหรือไม่

ด้านการจัดการ

5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสะดวกในการเข้าถึงหรือไม่ อย่างไร
6. มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
7. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร
8. มีนโยบายหรือมีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร
9. มีการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร
10. มีแนวทางเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร เช่น เรื่องขยะ น้ำเสีย
11. มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร

12. มีหน่วยงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่มี ชุมชนมีความพร้อมในการจัดตั้งหรือไม่

13. มีการสร้างกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

14. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง

15. มีการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือไม่

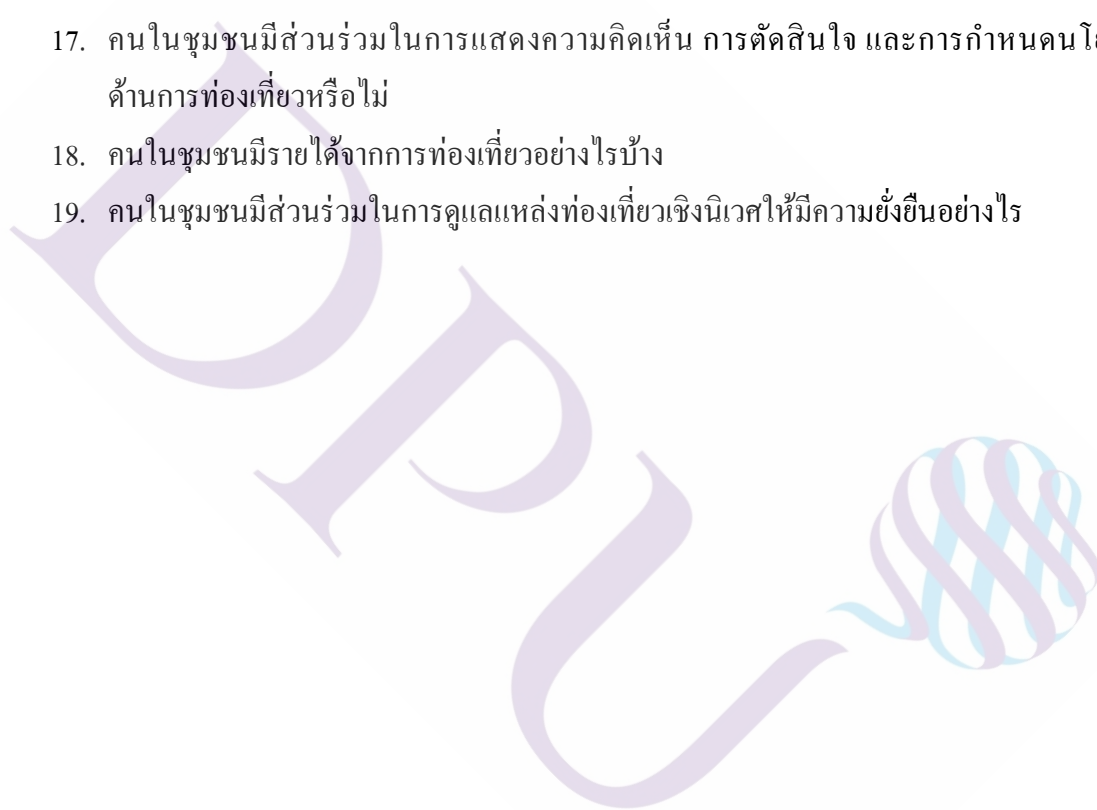
16. มีการสื่อความหมายธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

17. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวหรือไม่

18. คนในชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

19. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนอย่างไร

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่	รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
1	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง นายกรกฎ บรรณรักษ์ นายช่างโยธาชำนาญงาน
2	กำนันตำบลกาหลง นายพิชาติ ทรัพย์ศิริ
3	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านชายทะเลกาหลง นายธณชัย คล้ายจินดา
4	ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ คนที่ 1 นางสาวหม่อมมาลัย วงษ์ดี
5	ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ คนที่ 2 นางสาวพัชรินทร์ธร มีใหญ่
6	ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ คนที่ 3 นายนำชัย เอียงจง
7	ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ คนที่ 1 นางสาวทิพญา แซ่จิว
8	ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ คนที่ 2 นายไพโรจน์ แซ่เอี้ยะ
9	ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ คนที่ 3 นางสาวสุภัท คงวิเศษ
10	ประชาชน คนที่ 1 นายสงคราม ใจชุ่ม
11	ประชาชน คนที่ 2 นางสาวละเมียด กิทักษ์กิจ
12	ประชาชน คนที่ 3 นางสมร ทรงจันทร์
13	ประชาชน คนที่ 4 นางสาววรรณภา พรหมศรี
14	ประชาชน คนที่ 5 นางสาวารี ชื่นใจ
15	นักท่องเที่ยว คนที่ 1
16	นักท่องเที่ยว คนที่ 2
17	นักท่องเที่ยว คนที่ 3
18	นักท่องเที่ยว คนที่ 4
19	นักท่องเที่ยว คนที่ 5
20	นักท่องเที่ยว คนที่ 6
21	นักท่องเที่ยว คนที่ 7
22	นักท่องเที่ยว คนที่ 8

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นิภาไล สวาสดีนัตถภูมิ

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาญี่ปุ่น)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2545

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ

ส่วนทรัพยากรบุคคล กองกลาง

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

